

Anastasia



En anakronism

ett ödesdrama ur verkligheten åskådliggjort av

Christian Lanciai

(februari 1991)

personerna :

En man
En kvinna
En arbetare
En borgare
En polis
Annat berlinskt gatufolk
Anastasia Nikolajevna Romanova,
(även kallad Anna Andersson eller Tjajkovskaja)
Två läkare
En doktor
Två sköterskor
Kvinnliga mentalpatienter
Clara Peuthert
Kapten Nikolaj Adolfovij von Schabe
Zinaida Tolstoj
Baronessan von Buxhoevden
Kapten Stefan Andrejevskij
Andra mentalpatienter
Inspektör Franz Grünberg
Prinsessan Irene av Preussen
Harriet von Rathlef
Doktor Ludwig Berg
Herluf Zahle, dansk ambassadör
Alexej Andrejevitj Volkov, f.d. kejserlig hovkammartjänare
Prins Valdemar av Danmark
Baron Vasilij Lvovitj von der Osten-Sacken Tettenborn,
(president för ryska flyktingbyrån i Tyskland)
Pierre Gilliard, f.d. kejserlig informator
Alexandra Tegleva "Sjura" Gilliard
Olga Alexandrovna, den siste tsarens syster
Xenia Alexandrovna, dito
Kyrill Vladimirovitj Romanov, storhertig av Ryssland
Andrej Vladimirovitj Romanov, storhertig av Ryssland
Storhertigen Ernst av Hessen-Darmstadt
Georg Romanovskij de Beauharnais, hertig av Leuchtenberg
Hertiginnan av Leuchtenberg
Gleb Jevgenjevitj Botkin, son till den siste tsarens siste läkare
Fem amerikanska journalister
Storfurst Alexander Mikhailovitj Romanov

En främling, jurist
Peter Schmuck, domare i Förenta Staternas Högsta Domstol
Två amerikanska mentalskötare
En amerikansk mentalsköterska
En amerikansk advokat
En finsk sköterska
Syster Frieda Riesenfeld, sjuksköterska
Två gubbar från Schwarzwald
Prins Fredrik av Sachsen-Altenburg

andra medlemmar av familjen Romanov
andra oförsämda journalister

Handlingen utspelar sig från februari 1920 i Berlin, Köpenhamn, Paris, Amerika
till augusti 1931 i Cuxhafen med en slutscen 30 år senare i Schwarzwald.

Copyright © Christian Lanciai 1991

En anakronism

Akt I scen 1.
Allt är mörkt.

En man Kom hit med ljus!
(*Någon kommer in med en lykta. En grupp vanliga människor ses omge något föremål.*)
En kvinna Är hon död?
Mannen Inte riktigt.
En arbetare (*stolt*) Jag fiskade i alla fall upp henne i sista minuten!
Kvinnan Men vad gjorde hon i Landwehrkanalen?
en borgare Simmade, förstås!
Kvinnan Var lagom lustig!
Arbetaren Simmade var just vad hon inte gjorde. Hon hoppade i för att inte komma upp igen.
Kvinnan Men varför?
borgaren I dessa tider, nådig frun, är det ofta det bästa för unga olyckliga människor att göra. Och den här, hm, jungfrun tycks ha varit med om en del.
en polis Ur vägen här! (*banar sig väg genom hopen*) Vad är det som har hänt?
mannen Karlen här hörde någon plumsa i floden och satte ut med sin båt för att fiska upp vad det var. Det visade sig vara en kvinna.
polisen Den här kvinnan?
någon Nej, min moster.
Kvinnan Var lagom lustig!
polisen Känner någon denna kvinna?
(*Alla nekar på ett eller annat sätt.*)
polisen Lever hon?
arbetaren Ja, hon lever.
polisen Kan hon tala?
mannen Försök!
polisen Nådig frun, vakna! (*försöker skaka liv i kvinnan.*)
arbetaren Vad var det jag sa? Hon lever!
polisen Vakna, frun! Vad gjorde ni i vattnet?

(För första gången ser man kvinnan. Hon reser sig upp sittande och är mycket våt.)
 polisen Vem är ni? (inget svar) Vad heter ni? (inget svar)
 (till de andra) Hon måste vara sjuk. Vi får föra henne till sjukhus. Hämta en läkare!
 Kvinnan Vill ni inte säga vem ni är, frun?
 Anastasia (med en avvärjande gest, döljer ansiktet) Bort!
 arbetaren Hon lever i alla fall.
 polisen Läkaren får ta hand om henne. Det här är ingenting för ordningsmakten.
 (Man försöker fortsätta få något ord ur Anastasia utan att lyckas. Polisen rycker på axlarna och försvinner när två läkare kommer och tar hand om den genomvåta kanalsimmerskan, som bärs bort på bår. Folkmängden skingras.)

Scen 2. På sjukhuset vid Anastasias säng.

sköterska 1 Hon vill inte prata.
 sköterska 2 Hon lider av akut melankoli.
 doktorn Försökte hon ta livet av sig?
 sköterska 2 Troligen.
 doktorn Vill hon inte ens tala om vad hon heter?
 sköterska 1 Hon heter Fräulein Unbekannt.
 doktorn Det är inget vackert namn. (sätter sig hos patienten)
 Nå, hur mås det idag? (paus) Var maten god? (paus) Ni har väckt stor
 uppmärksamhet genom ert konsekventa tigande. Vi är mycket nyfikna på er.
 Anastasia (oväntat) Nyfikenhet är det värsta jag vet.
 doktorn (häpen) Såå? (till sköterskorna) Hon kan tala!
 (till Anastasia) Och varför är det det?
 Anastasia Det får ni aldrig veta.
 doktorn Nej, jag är rädd för det.
 Anastasia Lämna mig i fred!
 doktorn Det är just vad vi mest av allt är måna om att göra. Ni har gått igenom
 alldeles för mycket för att vi någonsin skulle tillåta någon mer att bråka med er.
 (till sköterskorna) Ingenting nytt om de stora ärren?
 sköterska 2 De är aderton till antalet och har antingen orsakats av kniv eller möjligen
 bajonett.
 doktorn Inte konstigt att damen är chockad. Hon har ju formligen blivit
 massakrerad.
 (till Anastasia) Nå, vad kan vi göra för er?
 Anastasia Lämna mig i fred!
 doktorn Med er totala ensamhet?
 Anastasia Den är i alla fall bättre än hela mänskligheten.
 doktorn (häpen) Det var ett förvånansvärt klokt svar.
 (till sköterskorna) Denna dam vet tydligen något högst väsentligt om mänskligheten.
 (till Anastasia) Varför hatar ni mänskorna, min fru?
 Anastasia (med smärta) Det är inte jag som hatar dem!
 doktorn Utan?
 Anastasia Lämna mig i fred! Lämna mig i fred!
 doktorn (reser sig från sängkanten) Hon har gått igenom mycket.
 sköterska 1 Men vem är hon?
 doktorn Det är tills vidare omöjligt att fastställa. Hon är i alla fall inte tyska.
 Kanske rumänska, kanske ryska eller polska. Vi får forska vidare i saken. Vi får
 hoppas att hennes själ hämtar sig i takt med att hennes hårt sargade kropp får vård.
 (bereder sig att gå.)
 sköterska 2 Vidare behandling, doktorn?

doktorn Bästa tänkbara. Skäm bort henne. Vi måste ge henne en känsla av säkerhet. Bara så kan vi kanske lura ut henne.

sköterska 1 Ja, doktorn. (*Doktorn går. Sköterskorna tittar på patienten som vänt sitt ansikte mot väggen.*)

sköterska 2 Sov nu, mitt barn.

sköterska 1 Du är i goda händer här. (*De drar sig bort. Belysningen dämpas.*)

Anastasia Jag kan aldrig sova.

(*Belysningen dämpas allt mera. När det är mitt emellan ljust och mörkt börjar den första av Anastasias rumskamrater uppträda.*)

den galna (*kommer krypande in*) Mitt barn! Mitt barn! Jag har förlorat mitt barn! Buhuu! (*jämtrar sig*)

Anastasia (*förblir med ansiktet mot väggen*) Lämna mig i fred.

den andra galna (*kommer in och väser*) Vi vet vem du är, flickebarnet! Vi vet vem du är! Vi vet vilken fin dam du är! Vi vet att du är gudomlig! Ljuva flicka! Ljuva gudomliga flicka!

Anastasia (*som förut*) Lämna mig i fred.

den tredje galna (*hysterisk*) Ha-ha-ha-ha-ha! Här får ingen vara i fred för sanningen om oss människor! Livet är makabert, Anastasia! Livet är makabert!

Anastasia (*vänder sig om*) Vad kallade du mig?

den tredje galna Vi känner dig allt, Anastasia! Vi vet vem du är! Historien har glömt dig! Historien har kört över alla fina damer! Det är fulheten nu som regerar världen och mänskligheten!

Anastasia (*tankfullt*) Varför blev allting så fult?

den andra galna Bry dig inte om det! Du har förlorat makten över världen! Du är inte längre värd ett skit! Du är lika god som någon av oss, och vi ska hålla dig sällskap här tills du dör!

den fjärde galna (*med långt grått utslaget hår*) Du är en av oss, flicka lilla, nu och för evigt! Välkommen till de heliga systrarnas sinnessjukhus! Här är vi alla heliga och odödliga och gudomliga!

Anastasia (*till den tredje*) Vad sade du igen att jag hette?

den tredje galna Anastasia. Jag har sett dig i en vacker tidning tillsammans med de andra ryska storfurstinnorna. Ni blev alla massakrerade i en källare.

Anastasia Menar du att jag har en identitet?

den tredje galna Nej, du har bara en förlorad identitet.

Anastasia Men hur kan du veta att jag är Anastasia?

den tredje Här vet vi allt. Vi har känt igen dig, och du är ryska och talar ryska flytande. Och Anastasia var en flicka som inte kunde dö. Alltså är du Anastasia.

Anastasia Men hur kan jag vara en rysk storfurstinna om jag blev massakrerad?

den tredje Vi känner vår Anastasia. De kunde döda hennes kropp men inte hennes själ. Här är vi alla odödliga som henne. Vi känner dig och har upptagit dig bland oss. Du kan bara vara hon och ingen annan. Det har vi bestämt. Det är bara för dig att acceptera det nu en gång för alla. Du slipper aldrig mera din förlorade identitet, ty vi har genomskådat den.

Anastasia Men hur kan du vara så säker?

den tredje Någon måste ju vara Anastasia.

(*De fyra galna dansar omkring tillsammans.*)

de fyra galna Vi vet allt! Vi är Gud! Vi bestämmer världens gång! Vi är världens hemliga ordning, ty vi vet allt om Gud!

(*De hoar och bär sig åt, dräglar och blir hysteriska som riktiga galningar.*)

Anastasia Lämna mig i fred! Lämna mig i fred!

(*vänder sig mot väggen. De fyra galna försvinner.*)

Scen 3. Doktors arbetsrum. Doktorn och sköterska 1.

doktorn (tar av sig glasögonen) Vad är det ni säger?
sköterskan Hon påstår att hon är Anastasia, tsarens yngsta dotter.
doktorn Det är omöjligt.
sköterskan Är det verkligen fullkomligt omöjligt?
doktorn Tror ni själv att hon är en rysk storfurstinna?
sköterskan Jag tror ingenting, men jag anser att saken borde undersökas.
doktorn (sätter sig) Hör nu, syster, det är ju fullkomligt absurt! Hela tsarfamiljen blev ju arkebuserad! Skeletten har identifierats!
sköterskan Vår patient talar de förnämas ryska flytande. Hon har aderton ärr efter knivar eller bajonetter på kroppen. En rapport nämner just att Anastasia bajonetterades aderton gånger när hon levde ännu efter arkebuseringen. Kan det då bara vara tillfälligheter?
doktorn Men hur skulle hon ha kunnat överleva en arkebusering?
sköterskan Hon svimmade och föll en halv sekund innan skotten gick av.
doktorn Ni tycks vara väl informerad.
sköterskan Jag har försökt sätta mig in i saken.
doktorn (kritiskt) Vad har ni mer för "bevis"?
sköterskan Vi har inga bevis. Vi har bara myter och legender och en mentalpatients hörsägen att gå efter. Men vi borde inte låta henne få fortsätta dela rum med tretton som är mycket sjukare och galnare än hon.
doktorn Inser ni vilken sensation detta skulle kunna leda till?
sköterskan Och mycket bråk och kontroverser.
doktorn Just det. Familjen Romanov har ingen historisk talan längre. De har ingen makt, inga pengar och ingenting att leva på längre utom sin egen nostalgi. Och en dotter till tsaren i detta tillstånd kommer aldrig att accepteras av dem, av vetenskapen eller av historien.
sköterskan Jag har dock funnit gamla fotografier av den riktiga Anastasia. Jag har jämfört dem med vår patient, och man kan finna likheter.
doktorn Kan man det? Kan det finnas någon likhet mellan en människa ur aristokratin före den ryska revolutionen och samma mänska efter?
sköterskan Det är det vi har att utröna och ta ställning till.
doktorn Tror ni själv på det? Svara mig uppriktigt.
sköterskan Nej. Men jag tycker att man borde ge patienten en chans.
doktorn (efter någon tvekan) Ni har rätt. Ge henne ett eget rum till att börja med. Kanske hennes infall går över då. Kanske det är hennes tretton hysteriska medpatienter som inbillat henne något. Och jag ska själv ha djupa allvarliga samtal med henne.
sköterskan Jag tror att vi är skyldiga henne åtminstone så mycket, herr doktor.
doktorn Varför det?
sköterskan Därför att hon är fin.

Scen 4.

Anastasia, doktorn och sköterska 1 på en solig terrass utanför sjukhuset.

Doktorn (kommer ut) God morgon, ers höghet. Hur mår hon idag?
Anastasia Som vanligt, herr doktor.
doktorn Vad menar ni med det?
Anastasia Ni har bett mig minnas, men det går inte. Mitt minne är blockerat.
doktorn Min fru, ni är varken konsekvent eller logisk.
Anastasia Vilken kvinna är väl det?

doktorn Ni om någon borde vara det, om ni vill gälla för att vara storfurstinna. Förstår ni inte, att ingen kan ta er på allvar, om ni påstår att ni är storfurstinnan Anastasia och ni inte själv kan minnas hur det var att vara storfurstinna?

Anastasia Jag minns bara lösa fragment. De är nu som brottstycken ur drömmar.

doktorn Vem som helst kan drömma, frun. Inga drömmar håller om man påstår dem vara verklighet.

Anastasia Herr doktor, jag påstår ingenting. Jag bara är.

Doktorn Vad menar ni?

Anastasia Jag påstår inte att jag är storfurstinnan Anastasia. Jag *är* storfurstinnan Anastasia.

Doktorn Därmed påstår ni att ni är storfurstinnan Anastasia.

Anastasia Nej, där föreligger en skillnad, som ni ignorerar.

Doktorn Förklara den skillnaden för mig.

Anastasia Herr doktor, jag påstår inte att jag är storfurstinnan Anastasia. Det har jag aldrig gjort. Men jag ser ut precis som hon skulle ha gjort om hon hade överlevt sin egen massaker med 18 bajonettstygn och allt. Jag talar flytande ryska på ett sätt som endast den högsta ryska societeten gjorde. Andra har igenkänt mig som Anastasia, inte jag. Själv har jag aldrig försökt annat än bara bli av med min identitet. Men en historisk identitet kan inte begravas levande bara för att historien kör över den. Anastasia lever. Vem jag sedan egentligen är spelar därmed ingen roll.

Doktorn Alltså är ni inte Anastasia.

Anastasia Det har jag aldrig sagt.

Doktorn (uppgivet) Fröken, er filosofi är för eterisk för mig.

Anastasia Herr doktor, ni uppfostrades inte av den högsta aristokratin i Ryssland.

Doktorn Allt vad jag och världen ber om är ett tecken, ett bevis, på att ni är den som ni påstår er vara. Annars kan ni aldrig bli erkänd.

Anastasia Mina aderton bajonettstygn och min ryska bakgrund förräder mig. Ändå vill ni ha mera bevis och tecken.

Doktorn Era ärr är inte tillräckliga. Ni måste ha bindande bevis som kan hålla inför en laglig domstol.

Anastasia Det är det som är fel med denna världen och tiden, herr doktor. Endast materiella värden gäller. Människovärde och en människas ord gäller inte längre. Därför blev vi Romanovs utplånade. Är er materiella nivellerade deindividualiserade värld bättre än aristokraternas skönhetsvärld av kultur och bildning? Svara mig på det, herr doktor.

Doktorn Min fru, ni undviker frågan.

Anastasia Nu undviker *ni* frågan, herr doktor. (*reser sig och går.*)

Doktorn (uppgivet) Hon duger bara till att sätta myror i huvudet på oss.

sköterskan Det finns en tredje möjlighet, herr doktor.

Doktorn Vad menar ni?

sköterskan Hon behöver varken vara Anastasia eller någon bedragerska.

Doktorn Förklara vad ni menar.

sköterskan Hon kan vara en vanlig kvinna som blivit besatt av den döda Anastasia. Sådant har hänt förut. Utslagna människor som kommit i chocktillstånd har ibland tagit över en avlidens människas identitet, som om den avlidna tog kontrollen över en mänska som inte längre behärskade sig själv.

Doktorn Skulle vår patient då i ett tillstånd av zombie ha tagits över av en osalig själ från en avliden?

sköterskan Just ett fall som vår patient passar perfekt in i teorin. Hon ville till varje pris bli av med sin identitet och försökte begå självmord. Då kom Anastasia och räddade henne och tog över henne, ty just en sådan sargad kropp passade hennes sargade själ.

Doktorn (lägger armarna i kors) Ni hävdar alltså på fullt allvar att Anastasias osaliga själ skulle ha hittat Fräulein Unbekannts prostrerade kropp och tagit över den. Är det verkligen det ni menar?

sköterskan Någonting ditåt.

Doktorn (ruskar sitt huvud) Det blir värre och värre.

Akt II scen 1.

(Unter den Linden, ryska ambassadkyrkans inre gård. Kapten von Schabe sitter och säljer sina rysk-monarkistiska skrifter och bilder. Clara Peuthert, en lång illa klädd kvinna, som vi känner igen som den tredje galna från sinnessjukhuset, kommer in och fingrar och bladdrar nervöst bland pamfletterna.)

Schabe Vad kan jag göra för er, frun?

Peuthert Vad gör ni med dessa bilder?

Schabe Vad gör ni som är tyska här inne, frun? Hit brukar bara ryska emigranter komma. Jag säljer material som publiceras av en rysk monarkistisk förläggare.

Peuthert (har funnit en plansch med den ryska kejsarfamiljen) Är detta den ryska kejsarfamiljen?

Schabe Ja. Planschen kostar fem mark.

Peuthert (vänder sig plötsligt direkt till honom) Kan jag lita på er?

Schabe Har ni någon hemlig information?

Peuthert Jag måste förtro mig åt någon, men min uppdragsgiverska vågar inte lita på någon.

Schabe Vem är er uppdragsgiverska?

Peuthert (sätter stumt fingret på en av de kejsarliga döttrarna)

Schabe Ni skämtar.

Peuthert Det var vad jag fruktade att få höra.

Schabe Hela världen har accepterat att hela den ryska kejsarfamiljen är död.

Peuthert Men hon där lever.

Schabe Har ni träffat henne?

Peuthert Ja.

Schabe Var någonstans?

Peuthert På Dalldorfs sinnessjukhus.

Schabe Och vad gjorde en rysk storfurstinna där?

Peuthert Hon var patient efter oerhörda lidanden och ett självmordsförsök.

Schabe Och vad gjorde *ni* där?

Peuthert (undviker hans blick) Jag var också patient.

Schabe Det förklarar saken. Och nu är ni helt frisk?

Peuthert Jag försäkrar er, min herre, att jag inte ljugar. Jag föreslår att ni själv kommer och träffar henne.

Schabe Jag kan inte identifiera henne. Jag har aldrig träffat eller sett henne. (*blir tankfull*) Men jag kanske känner någon som skulle kunna ta reda på hur det egentligen förhåller sig. Min fru, varför är ni så säker på er sak?

Peuthert (betraktar planschen tankfullt) Hon är så fin. Hon är inte som andra. Hon har gått igenom så mycket. Hon har förbjudit mig att omtala för någon vem hon är. Helst vill hon bara försvinna. Hon är en gåtfull person. (*vänder sig till honom*) Men man kan inte tvivla på henne.

Schabe Jag känner en viss baronessa von Buxhoevden som var sällskapsdam åt kejsarinnan Alexandra ända tills hon skildes från tsarfamiljen i Sibirien. Jag skulle kunna övertala henne att komma till Berlin och besöka, hm, er uppdragsgivare. Men jag måste varna er. En falsk Anastasia i Paris har gjort det svårt för andra falska Anastasior att kunna uppträda.

Peuthert Jag ber er inte om någonting. Jag vill bara att sanningen skall komma fram.

Schabe Jag känner även Zinaida Tolstoj, som var en väninna till tsarevnan. Jag skall mobilisera även henne.

Peuthert Jag tackar er för er hjälp. Ett uppmärksammande av storfurstinnan skulle kanske räcka till för att få henne avlägsnad från sinnessjukhuset.

Schabe Jag lovar er, madame, att om hon verkligen är storfurstinna så skall ingenting kunna hålla henne inlåst där. Hon skall då få utträda och bli erkänd inför hela världens ögon som den siste överlevande ättlingen av den kejserliga familjen Romanov.

Peuthert Jag tackar er, min herre. *(niger och går.)*

Schabe En besynnerlig kvinna. Kan det vara sant?

Scen 2. Sjukhuset.

(Anastasia ligger till sängs med täcket över huvudet. Sköterska 1 kommer in med Clara Peuthert.)

sköterskan (försöker väcka Anastasia) Vakna, frun. Ni har besök.

Anastasia (från under täcket) Låt mig vara!

Clara Det är din väninna Clara, Anny. Och jag har kommit hit med några gamla vänner till dig.

Anastasia (från under täcket) Jag har inga vänner.

Clara Jo, du har ju mig.

Anastasia (låter sitt huvud skymta) Du har väl inte fört hit några journalister?

Clara Nej då, inte alls.

Anastasia Jag litar inte på dig. *(försvinner under täcket igen.)*

sköterskan Låt mig sköta det här. *(sätter sig hos Anastasia och klappar henne på axeln.)*

Min vän, det är fint folk som har kommit för att hälsa på dig. Det är sådant besök som kan göra dig gott. Du kan behöva litet omväxling. Dessa dina vänner kanske till och med kan få ut dig härifrån.

Anastasia (från under täcket) Jag har det bra här.

Sköterskan (till Clara) Gå ut och hämta in dem. Jag skall få patienten presentabel till dess. *(Clara går.)*

Min vän, tänk på att du inte får bära dig illa åt. Meningen är ju att du ska bli frisk och normal igen. Om då de finaste tänkbara aristokratiska kretsar vill välkomna dig bland deras mitt så får du inte bära dig åt som en skolflicka.

Anastasia (tar bort täcket) Men jag blir så fruktansvärt upprörd!

Sköterskan Det måste du vänja dig vid att tåla.

Anastasia Men det gör så ont i mig!

(Clara kommer in med Zinaida Tolstoj, baronessan von Buxhoevden, kapten von Schabe och kapten Andrejevskij, en annan sprättig rysk monarkistisk officer.)

Jag vill inte se dem! Jag vill inte tala ryska! *(försvinner under täcket.)*

Buxhoevden (spydigt) Skulle detta vara den sista storfurstinnan Romanova?

Schabe Ge henne en chans, min baronessa!

Buxhoevden Hon betar ju sig som en vanlig mentalpatient.

Clara Hur går det, syster?

Sköterskan Jag beklagar, men vår patient verkar inte vara på sitt bästa humör idag.

Clara Hon får inte svika mig nu när jag har gjort allt för att hjälpa henne. Anny! Vakna!

Anastasia (tar lugnt täcket från ansiktet och sätter sig upp med en kraftansträngning.)

Goddag, Clara. Vad är det för gäster du har tagit med dig?

Clara Detta är baronessan von Buxhoevden, det här är Zinaida Sergejevna Tolstoj, detta är kapten Nikolaj von Schabe, och här har jag kapten Stefan Andrejevskij.

Anastasia (matt men artigt) Ni får ursäkta mig, men jag har haft en svår tid och är långt ifrån återställd ännu. Jag ber er ha överseende med att jag inte är alldeles väl disponerad.

Andrejevskij (faller på knä av spontan rörelse) Ers höghet!

Buxhoevden Såja, kapten, gör er inte till! Och vem skulle ni vara, madame?

Anastasia Jag utger mig inte för att vara någon. Jag är en människa som har förlorat allt. Helst ville jag bara försvinna. Jag blev uppfiskad ur en kanal. Annars hade jag varit död nu och inte längre en samvetsbörda för någon....

Buxhoevden Och hur hamnade ni i kanalen, om man får lov att fråga?

Schabe Baronessa!

Anastasia (ljuvt och matt) Jag försökte begå självmord.

Buxhoevden Varför det?

Schabe Baronessa, ni går för långt! Skona då den arma kvinnan!

Anastasia Ni menar väl, herr kapten, men jag vill ändå svara. Min fru, jag försökte begå självmord därför att jag åstundade inget högre än att få glömma allt inklusive mig själv. Jag ville glömma mitt barn, min man, mitt liv, mina umbäranden....

Buxhoevden Har ni då varit gift?

Anastasia Ja, jag blev vigd katolskt vid en man i Bukarest.

Buxhoevden Är ni då från Rumänien?

Anastasia Nej, min man förde mig dit efter att ha flytt med mig genom hela Ryssland.

Buxhoevden Vem var då er man?

Anastasia Alexander Tjajkovskij.

Buxhoevden Och vem var då Alexander Tjajkovskij?

Anastasia En bolsjevikisk soldat som gjorde mig med barn.

Buxhoevden (reser sig indignerat) Tack, jag har fått nog av denna mentalpatient. Ert skämt, kapten von Schabe, är verkligen inte passande.

Tolstoj Baronessa, ni begår en missgärning om ni ytterligare ökar på denna kvinnas börda av lidanden med att vägra att tillerkänna henne hennes rätta människovärde.

Buxhoevden Menar ni, Zinaida, att ni tar den här äventyrlige kaptenens skämt på allvar? Ser ni inte att han har drivit med oss?

Tolstoj Baronessa, jag känner igen storfurstinnan Anastasia, fastän ni följde henne till Sibirien och inte jag.

Buxhoevden Och jag säger er att denna storfurstinna är en humbug. Hon är för gammal för att kunna vara Anastasia, och hon är förhärjad intill oigenkännlighet. Hon är inte mera storfurstinna än vad första bästa gatnymf i Berlins rännstenar är!

Anastasia Det är sådana hjärtlösa hycklare som ni, baronessa, som åstadkom Rysslands undergång.

Buxhoevden Vad säger du, oförskämda flicka?

Anastasia Jag säger som det är.

Buxhoevden Inbillar sig detta missfoster att hon kan läxa upp mig? Nej, nu går jag. Och jag skall varna alla emigrantkretsar att en ny falsk Anastasia är under uppsegling.

Anastasia Sådana falska missfoster som ni, baronessa, kommer noga att se till att världen aldrig erkänner sådana äkta människor som jag.

Buxhoevden Predikar gör hon också! Nej, nu går jag!

Doktorn (har kommit in, till sköterskan) Vem har släppt in alla dessa mänskor?

Sköterskan En väninna till patienten. Hon var själv patient här tidigare.

Doktorn Inser de inte vad de utsätter patienten för?

(Flera mentalpatienter har kommit in och följer nyfiket stirrande med i vad som händer.)

Buxhoevden En storfurstinna skulle aldrig ha tillåtit en bolsjeviksoldat att rädda livet på henne och ännu mindre göra henne med barn och gifta sig med henne!

Anastasia Det var inte mitt fel att jag inte dog!

Schabe Baronessa, ni vet inte vad ni säger. Flickan sargades av aderton bajonettstygn och fick ett slag av en gevärskolv bakom örat. En av dessa soldater fann att hon alltjämt levde och riskerade livet för att få ut henne ur Ryssland. Ni kan inte döma henne eller honom för det, i synnerhet eftersom han slutligen offrades.

Buxhoevden Men han skändade henne och gjorde henne med barn!

Schabe Är det inte naturligt?

Buxhoevden En rysk storfurstinna kan inte låta sig förnedras så!

Doktorn Vad är det för ett gräl som pågår här? Ni riskerar att väcka upp alla patienter på hela avdelningen till okontrollerad hysteri!

Buxhoevden Jag försöker bara avslöja en humbug!

Andrejevskij (fortfarande på knä) Men det är ingen humbug! Det är hennes kejserliga höghet! *(Anastasia försvinner under täcket.)*

Schabe Ers höghet, vi skall snarast få ut er från denna ytterst olämpliga vistelseort.

Buxhoevden Låt henne stanna här! Hon är ju bara en mentalpatient!

Tolstoj Vad har ni emot henne, baronessa?

Buxhoevden Att hon är en hora! *(störtar ut.)*

(Alla patienter börjar bli upprörda och avge läten. Fler patienter kommer in.)

Doktorn Ut med er allihop! Inser ni inte att detta är ett mentalsjukhus?

Tolstoj Vi ville bara se sanningen i vitögat. Vi har nu sett den och är nöjda. Tre av oss fyra har i alla fall känt igen storfurstinnan Anastasia.

Doktorn (tror inte sina öron) Menar ni att hon faktiskt skulle kunna vara storfurstinnan Anastasia????

Tolstoj (lugnt) Hon är det.

Doktorn (efter en paus) Vare det hur som helst med den saken, ni har orsakat en farlig rörelse bland patienterna här, och nu måste vi få ett slut på det! Ut med er allihop!

(Patienterna blir hela tiden mera hysteriska.)

Doktorn För att inte tala om vad ni har gjort med vår mönsterpatient! *(med en blick mot sängen)* Nu får vi kanske aldrig ut henne härifrån! Ut! *(kör ut alla besökarna.)*

Andrejevskij (med en artig bugning mot sängen) Ers höghet! *(går efter de andra.)*

(Sköterskan lyckas få ut alla patienterna. När alla gått hörs Anastasia ensam gråta under täcket: en kort, hysterisk, konvulsivisk gråt.)

Scen 3. Hos inspektör Grünberg.

Irene Nå, förklara nu saken närmare för mig, inspektör Grünberg. Efter Clara Peutherts tjatiga kampanjer för att få oss att intressera oss för en stackars mentalpatient har jag och min man beslutat oss för att gå till botten med saken. Vad är det med henne egentligen? *(Inspektören ska just säga något.)* För det första, är hennes historia sann?

Grünberg Hur mycket har ni fått veta av hennes historia?

Irene Är historien om barnet sann? Födde hon ett barn med en vanlig menig soldat?

Grünberg Det står utom allt tvivel att hon inte längre är jungfru och att hon har haft en svår graviditet.

Irene I så fall, inspektörn, måste ni ju förstå att varelsen inte har någon chans. Man förnedrar sig inte på det sättet om man verkligen är en systerdotter till min man. Hon kommer aldrig att accepteras av någon Romanov.

Grünberg I så fall, prinsessa, är risken faktiskt den att ni gör er skyldiga till en stor orättvisa som historien aldrig skulle kunna förlåta er. Antag att hon faktiskt är Anastasia? En dotter till den siste tsaren förblir en dotter till den siste tsaren även om hon blir våldtagen, arkebuserad, bajonetterad, gift katolskt med en menig och får ett slag i huvudet så att hon får bestående hjärnskador och sedan till råga på allt har oförsämdheten att överleva allt detta.

Irene Bestående hjärnskador?

Grünberg En läkare har konstaterat att hennes hjärna fått två allvarliga skador genom ett hårt slag, troligen av en gevärskolv, mitt på hjässan och ett annat på sidan av huvudet. Det kan bland annat ha påverkat hennes minne och hennes förmåga att använda sig av ord. Det skulle förklara varför hon inte svarar på ryska, när man tilltalar henne på ryska. Men hon förstår ryska och vartenda ord man säger till henne på det språket, även om hon svarar på tyska.

Irene Varför körde von Kleists ut henne?

Grünberg De körde inte ut henne. Hon rymde från dem för att hon ansåg sig illa behandlad av dem. Hon rymde så många gånger ifrån dem att de tröttnade på henne.

Irene Så behandlar hon alltså sina välgörare! De skulle aldrig ha tagit ut henne från sinnessjukhuset!

Grünberg Så får ni inte säga, prinsessa. Ni har ju inte ens sett fallet ännu.

Anastasia (har kommit in och hört det sista, tar dem båda med överraskning)

Vilket fall, inspektor Grünberg?

Grünberg (reser sig genast) Förlåt mig, ers höghet, jag hörde inte att ni hade kommit in.

Anastasia Jag hoppas att jag inte ställer till med problem för er, inspektor Grünberg.

Grünberg Inte det minsta. Tvärtom är jag ytterst tacksam för att jag får möjlighet att forska i ert fall och följa med dess utveckling.

Anastasia (har inte ens sett åt prinsessan Irene) Låt mig inte störa er när ni har gäster.

Grünberg Nej, stanna kvar, ers höghet. Denna, hm, dam är mycket intresserad av er.

Anastasia Varför har ni då inte presenterat henne för mig?

Irene Därför att vi kanske känner varandra förut.

Anastasia (utan att se på henne) "Kanske"?

Irene Ni är faktiskt mycket lik henne.

Anastasia Vem då?

Irene Tatiana.

Anastasia (blir arg) Jag är inte Tatiana!

Irene Nej, ni är inte någon rysk storfurstinna.

Anastasia (lämnar rummet genast, mycket upprörd)

Grünberg Ers höghet! Vänta! (*Anastasia smäller igen dörren bakom sig.*)

Irene Kalla henne inte ers höghet.

Grünberg Prinsessa, med era fördomar, som från början odlats hos er och era släktingar av förräderskan baronessan von Buxhoevden, som Anastasia hävdar att förrådde och övergav familjen Romanov i Tobolsk, skämmer ni endast ut vad som återstår av den ryska aristokratin. Ge henne åtminstone en chans!

Irene Vår ställning i dessa tider som monarkister utan monarkier är alldeles för vanskelig för att vi skulle ha råd att offra vår prestige på att ta oss an förvirrade uppkomlingar från dårhus som gör anspråk på vad vi har kvar av våra sparade medel. Om vi legitimerade en Anastasia skulle vi omedelbart få hundra sådana på halsen.

Grünberg Och om denna fina dam faktiskt är Anastasia?

Irene (reser sig) Då måste hon bevisa det.

Grünberg Och om problemet är att det är omöjligt att frambringa några konkreta bevis? Skall hon då dömas skyldig till grovt bedrägeri av er i avsaknad på bevis?

Irene Adjö, inspektör Grünberg. Era bekymmer är era bekymmer. Vi vill inte ha något mera med saken att göra.
Grünberg Men ni är ändå hennes närmaste släkting, hennes egen moster!
Irene Var, inspektör Grünberg. Adjö. (*går*)
Grünberg Hjärtlösa, högfärdiga, inskränkta människor! De är så känsliga och sårbara i sin falska högfärd att ett levande samvete är mer än vad de kan stå ut med!

Scen 4. St. Mariasjukhuset i Berlin, trädgården, juli 1925.
Harriet von Rathlef sitter med Anastasia i trädgården.

Harriet Ni måste ge er till tåls, kära vän.
Anastasia Men ni måste förstå hur hårt det är att medellös resa ända till Berlin genom alla världens helveten bara för att få veta att inte en enda av ens egna släktingar vare sig vill ta emot en eller ens erkänna att man finns. Det är bara därför jag har blivit sjuk. Det var bara därför jag försökte ta livet av mig. Ingen vill ju ha mig i denna sköna nya värld.
Harriet Men nu är ni på bättringsvägen. Doktor Berg säger att er tuberkulos är på väg tillbaka.
Anastasia Jag blir aldrig frisk i själen!
Harriet Först skall vi få er kropp frisk. Sedan blir det dags för själen.
Anastasia Om inte ni hade tagit hand om mig, kära Harriet, hade jag kanske legat på bottnen av Landwehrkanalen.
Harriet Det var Guds vilja att ni skulle överleva även om det bara blir som ett dåligt samvete för resten av världen. (*Doktor Berg har kommit ut till dem.*)
Berg Mina damer, ni har besök.
Harriet Av vem?
Berg Det får ni se. (*Två herrar närmar sig.*)
Harriet (*reser sig*) Det väntar oss en överraskning, Anastasia.
Anastasia Vad är det för människor?
Harriet Den ena är Danmarks ambassadör. Er farmor kejsarinnan Dagmar står bakom detta.
Anastasia (*dämpat*) Och den andra?
Harriet Honom känner jag inte.
Zahle (*kysser Harriets hand, bugar sig respektfullt för Anastasia*) Mina damer, jag hoppas att jag inte kommer olämpligt.
Harriet Ambassadör Zahle, vi har träffats förut. Så länge ni tar i beaktande vår väns känsliga hälsotillstånd är ni välkommen att hålla oss sällskap. Får jag fråga, vem är er vän? (*Anastasia betraktar denne oroligt, känner igen honom men kan inte placera honom.*)
Zahle Bara min tjänare.
Harriet Om ni har hederliga avsikter, så bekänn dem.
Zahle Nåväl, han är en ryss i tjänst hos änkekejsarinnan i Danmark. Han är fullständigt lojal.
Harriet Och ert ärende?
Zahle Mina damer, får jag sätta mig? (*Han och Harriet sätter sig. Volkov förblir stående.*)
Ni har gjort ärkehertig Ernst av Hessen mycket upprörd.
Harriet Han har gjort oss mycket upprörda med att bemöta våra försök till kontakt med omotiverat raseri.
Zahle Fru von Rathlef, ärkehertigen var aldrig i Ryssland 1916.
Anastasia Det var han visst! Jag såg honom!

Zahle Fru von Rathlef, ni måste vara mera försiktiga. Om ärkehertigen reste till Ryssland 1916 för att utverka separatfred, som er skyddsling påstår, så gjorde han det på eget bevåg utan vare sig kejsarens, Ludendorffs eller Hindenburgs tillåtelse. 1918 har ärkehertigen fullständigt förlorat sin politiska ställning liksom alla andra kejsarsläktingar i Tyskland, Österrike och Ryssland. Han har dock aldrig upphört att verka för att återfå den. Om detta blev känt skulle hans ställning bli omöjlig. Utan att veta om det har ni trampat rakt in i den hemligaste storpolitiken.

Harriet Min skyddsling vet ingenting om politik.

Zahle Nej, men hon tycks veta mycket som ingen annan kan veta än just kejsrerliga medlemmar av familjen. (*blinkar*) Därför är jag här.

Harriet Min vän, vad kan jag göra för er?

Zahle Vi måste gå mycket försiktigt till väga. Hennes kejsrerliga höghet i Danmark....

Volkov (för sig själv, har oupphörligt betraktat Anastasia) Det kan inte vara hon. Likväl är det något som erinrar.... Men hennes utseende är alldeles förstört. Där finns ingen glädje mera, ingen friskhet....bara smärtor och lidanden utan tal. Likväl måste jag ge henne en chans. (*träder fram*) Ers höghet, känner ni igen mig?

(*Zahle och Harriet avbryter sig.*)

Anastasia Jag har sett ert ansikte förut. Jag minns det som dunkla konturer i en mörk dimma. Stod ni inte min far ganska nära? (*känner plötsligt igen honom*) Ni måste vara väldigt försiktig när ni berättar om mig för farmor. Det skulle kunna döda henne.

Volkov (faller på knä) Vem var Tatistjev?

Anastasia Det var – min fars adjutant i Sibirien.

Volkov Minns ni en sjöman som alltid följde er bror?

Anastasia Ja. Han var mycket lång och kallades – Nagornij. (*Hon reser sig.*) Men det var en annan sjöman också som alltid följde honom. Derevenko.

Volkov Det är alldeles riktigt.

Anastasia Hur mår min farmor?

Volkov Här är ett porträtt av henne. (*visar en bild*)

Anastasia Varför är hon inte klädd i svart? Hon var alltid klädd i svart. (*sätter sig igen*) Hade inte Derevenko egna söner, som fick leka med min bror?

Volkov Det är alldeles riktigt. (*har nu tagit en egen stol bredvid Anastasia.*)

Minns ni Olga Alexandrovna?

Anastasia (skrattar) Ja, min faster. Mamma tyckte mycket om henne också, hon var mycket god. Men där var en annan man också, som alltid bevakade min bror. Doktor Botkin?

Volkov Ja. Minns ni Den Helige Ivans kloster?

Anastasia (tycks betrakta någonting långt borta) Det var i Sibirien. Brukade inte nunnor komma därifrån och sjunga med oss? Jo, tillsammans brukade Mamma och vi fyra sjunga med nunnorna.

Volkov (uppskakad med tårar i ögonen) Detta är nästan för mycket.

Anastasia Ni ställer för många frågor. Nu är det min tur. Minns ni rummet i Peterhof var Mamma brukade rista in sina initialer på fönsterbågen och dagens datum varje gång vi var där?

Volkov (förkrossad) Det är fullkomligt riktigt. (*gråter och kysser hennes hand flera gånger.*)

Zahle (försiktigt till Harriet) Madame, vi bevittnar ett underverk.

Harriet Hur så?

Zahle Han har känt igen henne.

Harriet Det skulle till en normal mänska för att göra det. Hittills har alla furstar och kungligheter bara förolämpat henne.

Zahle Det är för barnets skull med soldaten.

Harriet (uppretad) Är hon då fördömd för evigt bara för att hon råkat bli våldtagen?

Zahle En kunglighet låter sig inte våldtas.
 Harriet Det är lätt att säga innan.
 Volkov Oroa er inte, ers höghet. Snart blir allting bra, och era bekymmer kommer att vara över. *(kysser än en gång hennes hand med tårar i ögonen.)*
 Anastasia *(leende)* Nej, min vän. Det är nu de begynner. *(Han reser sig vördnadsfullt medan hon behåller hans hand i sin.)* Får jag se er igen?
 Zahle *(finner ögonblicket lämpligt att bryta upp)* Mina damer, med all säkerhet kommer ni åtminstone att få höra av oss igen. Nu stundar intressanta samtal med hennes kejserliga höghet i Danmark och hennes släktingar, men vi måste gå mycket försiktigt till väga. Ha tålamod!
 Anastasia Som om vi inte hade haft det med världen. Det är världen som inte har haft det med oss.
 Zahle Farväl, mina damer. *(bugar sig och går.)*
 Volkov *(bugar sig synnerligen djupt, alltjämt med tårarna strömmande av rörelse. Herrarna går.)*
 Harriet Jag tror att vi har fått två nya vänner, Anny.
 Anastasia Nej, Harriet. Tre.
 Harriet Vem är den tredje?
 Anastasia Dessa båda var utskickade av min Farmor, och vi har vunnit alla tre.

Scen 5. Köpenhamn, Amalienborg, senare samma månad.

Prins Valdemar Nå, ambassadör Zahle, vad tror ni själv om saken?
 Zahle *(med en suck)* Allting vittnar för henne, och allting vittnar emot henne.
 Valdemar Vad menar ni med det?
 Zahle Hon är inte mycket till människa, ers höghet. Hon är ett mänskligt vrak, en sjunkande ruin, hon är halvt invalidiserad både mentalt och kroppsligt, hon är bara skinn och ben och är knappast ens skrivkunnig, och hon talar bara tyska och det dåligt. Hennes tuberkulösa rötsår i armen är så dåligt att kanske hela armen måste amputeras. Och så har vi den eländiga Tjajkovskijhistorien, som från början förstört alltsammans.
 Valdemar Älskaren och barnet?
 Zahle Ja.
 Valdemar Blev hon någonsin lagligt vigd?
 Zahle Det finns inga dokument på den saken. Hon kan ha vigts katolskt i Bukarest, men i så fall var den vigseln olaglig, då varken mannen eller Fru Tjajkovskij var katoliker.
 Valdemar Hur mycket vet änkekejsarinnan om saken?
 Zahle Ingenting.
 Valdemar Och hon skall heller ingenting få veta. Hon kommer aldrig att acceptera Anastasia. Det förstår ni väl?
 Zahle Varför inte det?
 Valdemar Hon är en mycket gammal kvinna som lever helt i det förflutna. Hon kallas allmänt för "den gamla ikonen". Vad som gör Anastasiafallet hopplöst från början är det att Dagmar aldrig någonsin har accepterat eller ens förstått att tsarfamiljen blev arkebuserad. För hennes vidkommande lever hennes son tsaren med hela sin familj fortfarande i bästa välmåga som regerande familj över hela Ryssland.
 Zahle Är hon då alldeles åderförcalkad?
 Valdemar Inte alls. Hon utgår bara från det faktum att det aldrig har bevisats att tsarfamiljen blev mördad. Ingen har sett deras lik, det finns inga vittnen till massakern, och tsarens moder är den sista i världen till att förneka sin sons

rättigheter så länge hon har något hopp kvar om att han lever, och det tänker hon ha tills hon dör. En plötslig Anastasia som patient i Berlin skulle hon genast förkasta på samma sätt som hon har förkastat pretendenten Kyrill Vladimirovitj Romanovs krav på Rysslands tron.

Zahle Så änkekejsarinnan kommer aldrig att träffa Anastasia?

Valdemar Aldrig i livet, även om hon skulle vara den hon kanske är.

Zahle Vad har jag då att göra?

Valdemar Fortsätt efterforskningarna. Samla material. Skaffa bevis, om möjligt. Danmarks konungahus stödjer er. Vi har hört att patientens sjukhusräkningar börjar bli ganska astronomiska. Skicka räkningarna till oss, och skaffa henne ett bättre sjukhus, så att hon blir frisk. Kanske att vi kan göra något för henne i eftervärldens ögon, även om vår nuvarande tid bara tycks vara inriktad på att köra över sådana själsfenomen som hon.

Zahle Är hon ett själsfenomen?

Valdemar Ingen kan acceptera det skändade hjärnskadade mänskliga vrak, som ni har träffat på, som Anastasia. Men det tycks vara ett faktum att samtidigt ingen kan förneka att Anastasias själ bor i henne. Problemet är, att dagens värld inte erkänner själsliga värden eller ens förekomsten av själar.

Zahle Vi har med andra ord hela världen emot oss?

Valdemar Ja.

Akt III scen 1. Mommsens klinik i Berlin.

Anastasia svårt sjuk i sin säng.

Anastasia Jag hade förfärliga drömmar i natt igen, Harriet. Kommer jag någonsin att bli frisk?

Harriet Allt ditt var har runnit ut ur armen nu, Anny. Nu kan du bara bli frisk.

Anastasia Jag drömmer hela tiden att hela världen är emot mig. Ofta drömmer jag om min egen familj, men de är alla så fjärran från varandra. Deras ansikten är blanka, och de kan inte förstå varandra och inte nå varandra. Har ingenting hörts från Farmor ännu?

Harriet Nej. Men hon skickar andra.

Anastasia Gör hon? Vilka då?

(En baron gör entré i dörren, smäller ihop klackarna och bugar sig artigt.)

Willy Får man stiga in?

Anastasia Vem är det?

Harriet Är det presidenten för Ryska Flyktingbyrån i Tyskland?

Willy (slår klackarna ihop än en gång) Ja, jag är herr baronen Vasilij Lvovitj von der Osten-Sacken Tettenborn, till er tjänst, mina damer.

Anastasia (till Harriet) Vem är det?

Harriet (lugnar henne) En vän.

Anastasia Är det en annan av dessa som bara kommer hit för att undersöka mig och pröva mig?

Harriet (tröstar henne) Anny, han är privatsekreterare hos Andrej Botkin, kusinen till er familjeläkare.

Anastasia Å!

Willy Får jag röka i damernas närvaro?

Harriet Var så god. *(Willy tänder en praktfull pipa.)*

Willy Jag ville egentligen bara meddela att hela Europa vid det här laget har mobiliserats för att komma hit och känna igen, hm, damen i sängen.

Harriet Vad säger änkekejsarinnan Dagmar?

Willy Hon har förbjudit tsarens syster Olga att resa hit, men Olga reser hit ändå. (*märker Anastasias upprördhet*) Men vad är det, mitt barn? Stör det er att jag röker?

Anastasia (*förfärad*) Rök gärna, men inte med den pipan!

Willy (*stirrar förbluffad på sin pipa*) Eh? Vilken pipa ska jag då röka med?

Anastasia Rök med er egen!

Willy (*fortfarande förbluffad*) Vems är då denna om inte min egen?

Anastasia (*förtvioletad*) Den är Pappas! (*vänder sig bort och gråter*)

Harriet (*försöker trösta henne*) Anny! Anny!

Willy (*reser sig förlägen*) Här måste föreligga ett missförstånd. Men jag tror att det kan förklaras. Denna pipa fick jag av en god vän i Sankt Petersburg 1917. Han hade köpt den hos den kejserliga pipmakaren Alexander. Det är möjligt att tsarens pipa var av samma modell. Jag ber så mycket om ursäkt, mina damer. Jag skall aldrig röka pipa mer. (*drar sig förläget ut, kolliderar nästan med nästa besökare, ett ganska ungt par.*)

Förlåt mig. (*stannar ändå kvar inne i lokalen för att stilla sin nyfikenhet.*)

Pierre Gilliard Vad gick det åt honom?

Sjura Fråga inte mig.

Harriet (*ser dem och skyndar upp*) Äntligen är ni här! Ni anar inte hur Anny har sett fram emot att få träffa er! Men hon är mycket sjuk. Ni måste ta det mycket försiktigt med henne.

Pierre (*misstänksamt, ser varelsen i sängen*) Skulle detta vara storfurstinnan Anastasia?

Sjura Schh!

Anastasia Harriet, är det nya gäster du kommer med?

Harriet Ja, min älskade, men de vill dig bara väl, och du har väntat på dem länge.

(*till Pierre och Sjura*) Var nu försiktiga med henne. Hon är mycket sjuk.

Pierre Skulle detta gulgröna förhärjade paket vara....

Sjura Schh! (*går fram och tar Anastasias hand, hälsar spontant och innerligt*)
Hur mår ni?

Harriet Känner du igen henne, Anny?

Anastasia (*betraktar Sjura intensivt*) Sjura!

Sjura (*faller ner vid sjuksängen*) Ja, min älskade, det är jag! (*får tårar i ögonen*)

Anastasia Nej, gråt inte, Sjura. Du får inte gråta. (*tar en flaska eau de Cologne, som står vid sängen, tar Sjuras hand och håller litet i den*) Här är litet parfym, Sjura. Lugna dig och fukta din panna därmed.

Sjura (*gör så och skrattar hjärtligt. Till de andra:*) Just så brukade Anastasia göra! Hon brukade dränka mig i parfym så att jag alltid skulle lukta som en blomsterbukett! (*samtidigt har hon tårar i ögonen.*)

Gilliard (*går fram*) Vet ni vem jag är?

Anastasia (*kryper ihop*) Jag känner inte igen er. Ni har förändrats. Vänta litet. Varför har ni avlägsnat ert skägg?

Gilliard Jag måste förändra mitt utseende när jag dolde mig för bolsjevikerna. Sedan har jag aldrig odlat det på nytt.

Anastasia Ni har förändrats på många sätt, men ni måste vara min brors informator. Ni var annorlunda på den tiden.

Gilliard Jag var då ännu inte gift med Sjura.

Anastasia Gift med Sjura? O nej! Det är inte sant! (*skrattar hejdlöst.*) Förlåt mig. Aldrig trodde jag att Sjura skulle bli gift och allra minst med er! (*alla blir ganska muntra.*)

(*Ärkehertiginnan Olga kommer in med den danska ambassadören.*)

Olga (*seglar in först*) Förlåt att jag kommer in utan att knacka, men jag kan inte vänta längre på att få träffa den förlorade, och jag hörde så glada röster här inifrån, så jag

antog det måste vara här! Det lät precis som förr i tiden! Och var är min ljuva flicka Anastasia, vars klingande skratt jag genast kände igen?

Gilliard Bered er på en chock, ers höghet. Hon är inte längre normal.

Olga Pierre Gilliard! Är det ni? Och Sjura! Har ni kommit hit från Genève?

Sjura Från Lausanne, ers höghet.

Anastasia Faster, är det du?

Olga Ja, det är jag, min flicka. Men vad du har blivit gammal! Jag känner knappt igen dig! (*står och synar Anastasia.*)

Harriet (*försiktigt*) Hon är mycket sjuk.

Olga Ja, det ser jag nog. Tur att hon har flyttats hit till det här sjukhuset, var man åtminstone kan bli frisk! Det är ju bara skinn och ben kvar av henne, stackars flicka!

Anastasia Hur är det med Farmor? Hur har hon det med hjärtat?

Olga Farmor mår bra. Men hur är det själv, mitt barn? Du ser ju ut som ett spöke!

Anastasia Om bara min familj skulle ta hand om mig och erkänna mig skulle jag må mycket bättre. Men varför har alla hittills svikit mig? Varför kallas jag en bedragerska? Vem kan väl bevisa att jag inte är den jag är? Varför svek oss alla i Ryssland inklusive morbror Ernst och tant Irene? Varför blir jag bara förtalad av alla som jag försöker få kontakt med?

Harriet Lugna dig, Anny. Hetsa inte upp dig. Alla här är dina vänner och kanske dina närmaste vänner.

Gilliard (*till Sjura*) Det är inte mycket kvar av henne.

Anastasia Jag blir inte bra förrän jag får träffa Farmor!

Olga Min älskade flicka, ge dig till tåls. Din farmor är mycket sårbar och har dåligt hjärta. Vi måste ta det med ro.

Anastasia Nej, jag ser på er att ni alla är mina fiender. Ni kommer att svika mig alla. Ni kommer bara att förtala mig och förneka mig som alla andra. Allt vad jag säger kommer ni att försöka använda emot mig. Jag genomsådar er alla. Jag har inte en enda vän i hela min familj! Inte så konstigt att Ryssland gick under med en sådan inkompetent, inskränkt, fiskeförnäm och enfaldig familj vid styret! Jag föraktar er alla!

Gilliard (*till Sjura*) Hon är hysterisk. Hon har fördömt sig själv. Hon har ingen lojalitet med sin egen familj. Hon har fullkomligt fördärvats ända in i själen. Kom, Sjura, det är bäst att vi lämnar denna varelse och glömmet henne.

Anastasia Och ni, min broders informator, är betalad av morbror Ernst för att avslöja mig och samla uppgifter emot mig. Ni har bara kommit hit för att förhöra mig och hitta svaga punkter hos mig. Nå, är ni nöjd? Här ser ni en kvinna som bara består av svaga punkter! Ingenting håller hos henne, och ändå vill ni trampa henne ännu längre ner i rännstenen!

Harriet Hon har gått igenom mycket, monsieur Gilliard. Försök att visa någon hänsyn.

Gilliard Det är riktigt att jag stått i förbindelse med ärkehertigen av Hessen. Genom honom har jag fått veta hela förhistorien och denna kvinnas äventyr med von Kleists och von Schabes. Hon ställer bara till med bekymmer för alla som råkar henne.

Harriet Varför kom ni hit då, monsieur Gilliard, om ni bara ville henne illa?

Gilliard Min fru, ni själv bad mig hit.

Anastasia Å, dessa gamar! De sliter i min själ och vill till varje pris likvidera den, men aldrig skall de lyckas! Har då alla människor i denna tid förvandlats till vanvettiga rovdjur som till varje pris måste avrätta allt mänskligt och själsligt? Min far var en god man. Därför mördade de honom. Jag ensam överlevde hela min oskyldiga familj, och därför skall jag plågas så länge jag lever av dessa gamar som

bara tänker på sina egna futtigheter, pengar och positioner. Vad jag föraktar er, gamar!

Harriet Hon yrar.

Gilliard Nu ser vi bedragerskans rätta väsen.

Sjura Pierre, hur kan du säga så?

Olga Hon är mycket sjuk. Hon är så sjuk att hon nästan är oigenkännlig. Är hon verkligen en människa fortfarande eller har hon blivit ett djur? Om hon har blivit ett djur kan hon inte vara Anastasia.

Anastasia Alla människor har blivit till djur i vår tid, faster Olga! Ingen är längre mänsklig! Jag ensam har överlevt den stora massakern på allting mänskligt och själsligt, för att vara ett levande vittne och dåligt samvete om den ruttna tid som vi lever i!

Olga Hon rasar.

Harriet Nej, hon har bara feber.

Anastasia Era fega djävlar, varför övergav ni min far? Varför offrade ni min far? Varför mördade ni min far? Han var den bästa och ädlaste människan på hela jorden!

Olga Det var inte vi, min flicka. Det var Leo Tolstoj och hans anhängare.

Anastasia Men ni läste alla Tolstoj och följde hans råd och lydde hans skrifter och särskilt ni, Gilliard! Gud skall döma er alla!

Gilliard Hon lider av akut paranoia. Hon ser en fiende i vem som helst. Här kan man inte stanna.

Anastasia Varför fick jag inte dö! Allt jag ville var att dö! Jag dog med Pappa och Mamma men måste ändå överleva! Jag försökte själv ta mitt liv men blev ändå uppfiskad och räddad. Varför fick jag inte dö? Jag ville bara bli av med mig själv, men ingen ville låta Anastasia dö! Ändå plågar ni henne för att hon lever och lever ni bara för att få plåga henne för att hon lever, som om det var hennes fel! Jag ville aldrig vara Anastasia efter källaren i Jekaterinburg! Men ni har alla alltid bara fortsatt att tvinga mig vara det bara för att få plåga mig och fortsätta påminna mig om vad ingen människa kan minnas som har fått gå igenom det!

Zahle (för sig själv) Jag förstår inte hur någon kan tvivla på att detta är Anastasia....

Gilliard Kom, Sjura, låt oss gå. Vi skall ingenting mera ha med denna kvinna att göra.

(drar sig utåt och för Sjura med sig.)

Olga Vi skall vaka över dig, älskling. Snart blir du bättre.

Anastasia Hur kan jag väl bli bättre så länge världen inte blir bättre?

Willy (som helt stått utanför uppträdet hittills) Kommt Zeit, kommt Geld, kommt Gurken-Salat.

Gilliard (stannar upp framför honom) Vafalls?

Willy Ett tyskt lokalt talesätt. Det betyder ungefär att med litet tålamod kommer det med tiden både pengar och gurksallad.

Gilliard Er fördömda gurksallad kan ni äta upp själv!

Willy Min herre, jag har inte bett om er mening!

Gilliard Inte heller har jag bett er om någon gurksallad!

Willy Inte heller har ni fått någon.

Zahle Mina herrar, mina herrar, varför dessa upprörda röster? Inser ni inte att vi har en sjuk dam i rummet?

Anastasia Låt dem gräla. Låt hela världen gräla och kriga. Alla världens slagsmål kommer ändå inte att vara något mot den stora familjestriden mot mig, i vilken jag står ensam mot en hel klan, ty de skall alla fördöma mig utan urskiljning och utan att ens ha sett mig, bara för att jag är ett så förskräckande exempel på hur världen har skändat historien.

Harriet Anny, försök att vila nu.

Anastasia Jag får ingen vila ens i graven!

Olga Klaga mände Anastasia, vare sig hon lever eller är död. Men någonting säger mig att hon ändå talar genom denna förlorade kvinnas mun.

Anastasia Faster, du är kvinna och har därför känslor. Därför finns det hopp för dig liksom för alla kvinnor, som inte förtränger sina känslor med förnuftets iskalla beräkningar. Tro på hjärtat och misstro förståndet, så skall hela mänskligheten komma på rätt spår igen.

Olga Tror du det?

Anastasia Jag vet det.

Harriet Hon är mycket trött och medtagen. Jag råder er alla till att gå nu. Hon borde aldrig ha fått några främmande över huvud taget i det tillstånd som hon är nu.

Gilliard Kom, Sjura. Vi skulle aldrig ha kommit hit.

Sjura Men vi kan inte förneka att det kan vara hon.

Gilliard Det måste vi likväl göra. Kom. Tsarfamiljen är död.

Zahle Tro det den som vill. (*paret Gilliard går.*)

Skall vi låta hennes höghet storhertiginnan Anastasia få vara i fred ett tag, herr baron Vasilij Lvovitj von der Osten-Sacken Tettenborn?

Willy (slår klackarna ihop) Jawohl, herr ambassadör.

(*Zahle går ut. Willy stannar dock kvar.*)

Olga Farväl, mitt hjärta. Vi ses igen.

Anastasia Det hoppas jag verkligen. (*vill inte släppa hennes hand.*) Förlåt mig, att jag inte är något annat än en kvinna.

Olga Min flicka, det är det som är problemet. Du har blivit en kvinna.

Anastasia Jag vill hemskt gärna träffa Farmor.

Olga Mitt hjärta, över den saken rör varken du eller jag. (*går, och torkar en tår medan hon går ut. Harriet sätter sig hos Anastasia.*)

Anastasia Du är för god för mig, Harriet.

Harriet Nej, Anny. Det är du som är för god för denna världen. Och din tragedi är den att du ändå måste leva för och i denna världen.

Anastasia Men varför?

Harriet Det vet nog Gud allena.

Anastasia Och om inte ens han vet det?

Harriet Tids nog måste väl någon i så fall få veta det.

Anastasia Jag får väl leva då, även om jag aldrig mera kan bli någon storfurstinna i mina osaliga släktingars ögon. Varför gör de ett sådant ståhej omkring mig? De är helt missledda av morbror Ernst och den där hemska kusinen Kyrill, som båda förrådde och övergav min familj och som nu bara lever för sin makttörst. Om jag måste leva vill jag strunta i hela min osaliga familj och bara leva som en helt vanlig kvinna och själv förtjäna mitt dagliga bröd. Vad spelar det för roll vem jag är? Jag är bara en kvinna, och det är illa nog. Jag struntar i min identitet, eftersom den bara tycks reta hela världen emot mig.

Willy (träder fram) Det går inte an, madame.

Anastasia Vad menar ni?

Willy Alla era nederlag är i själva verket er seger. Förr eller senare måste världen inse, att det är lika absurt att en enkel kvinna skulle ta på sig den svåra rollen av en bedragerska under namnet Anastasia och framhärda i spelandet av den trots alla motgångar, som att den riktiga storfurstinnan Anastasia skulle förkastas för att hon är vad hon är och bli en fredlös och utstött i den sociala världen. Ni får inte ge upp. Ni måste löpa linan ut och segra över historien och mänsklighetens småaktighet.

Anastasia Men hur?

Willy Helt enkelt genom att fortsätta leva trots allt.

Anastasia Och det är det som är det svåraste av allt.

Scen 2.

Kyrill Hör nu här, broder Andrej. Kvinnan måste stoppas.
Ernst Vi har fått fullkomligt nog av det här.
Andrej Jag håller fullständigt med er. Jag står fullständigt på er sida. Men ni förstår inte problemet. Här gör ni gemensam sak med hela Europa och går bröstgänges till väga för att till varje pris som helst krossa en stackars ensam invalidiserad och halvgalen kvinna, men ju hårdare ni försöker platta till henne för gott, desto mera segrar hon, desto mera väsen gör hon av sig, desto större kraft får lavinen, och desto mera oundviklig blir den stora skandalen.
Ernst Du måste förstå oss, Andrej. Knappt hade vi börjat andas morgonluft igen efter att världskriget fullständigt tillintetgjort alla monarkier och deras sak, och så kommer denna som du säger ensamma värnlösa och imbecilla kvinna och borrar hål i bottnen på vår redan så svårt läckande och stormskadade fregatt.
Andrej Hon är en skeppsbruten som vill komma ombord, men ni är hjärtlösa nog att vägra henne att få komma ombord.
Kyrill Hon är inte en av oss!
Andrej Hur vet du det, Kyrill? Kan du bevisa att hon inte är en Romanov?
Kyrill Ingen kan bevisa att hon är det.
Andrej Och just däri ligger problemet. Så länge ingen har kunnat bevisa att hon varken *inte* är en Romanov eller att hon är det kommer vi ingenstans. Allt vad jag vill göra är att få saken avgjord.
Kyrill Det är det som kan vara så farligt.
Andrej Alltså, broder Kyrill, är du rent ut sagt rädd för att hon verkligen är Anastasia. Och det betyder att även du innerst inne tror att hon är det.
Kyrill Jag, som förnekar henne mest av alla!
Andrej Ja, varför gör du det, Kyrill? Vad har du att vinna på det? Tror du verkligen på dig själv som Rysslands tsar, och tror du verkligen att en hjärnskadad dödssjuk kvinna skulle kunna stå dig i vägen?
Ernst Tänk på änkekejsarinnan, Andrej. Ingenting om denna affär får komma till hennes öron. Tänk på hur förskräckligt den där Paris-Anastasian upprörde henne.
Kyrill Ja, just det, Andrej. Tänk på vår farbror tsarens änka.
Andrej Vad jag inte kan förstå är hur ni två har lyckats bli så fanatiskt förbundna med varandra i denna affär, fastän den ena av er stulit den andras hustru.
Kyrill (uppbragt) Stulit, Andrej! Vad menar du? Hon fick välja själv!
Andrej Skena inte iväg nu, broder Kyrill. Vad jag menar är, att det har blivit som en besatthet hos er båda att till varje pris försöka krossa denna stackars helt ensamma och obotligt svårt sjuka kvinna.
Kyrill Ja, men kvinnan är ju absurd! Hennes förmätenhet har ju inga gränser! Hon har ju haft en älskare och fött ett barn med honom som hon övergivit, och det i Rumänien! Och ändå har hon mage att väga påstå att hon är tsarens egen dotter!
Andrej Hade du hellre sett henne död?
Kyrill Ja, det hade varit bäst för oss alla om Anastasiamyten aldrig hade uppstått efter Jekaterinburg.
Andrej Och varför det, broder Kyrill? Vad kan du se för konstruktivt i att en myt blir tillintetgjord? Vad skada kan en myt göra? Vet du själv vad du egentligen har för motiv?
Ernst Vad är då dina egna motiv, Andrej? Varför vill du hjälpa denna äventyrerska mot oss? Är det för att odla din förkärlek för att vilja återupprätta fallna damer?
Andrej Dra inte in min fru i det här.
Kyrill Du drog in vår.

Andrej Mina herrar, vad jag vill komma fram till är, att hur ni än bär er åt så slipper varken ni eller jag eller världen vårt aktuella fruntimmersproblem. Vi måste lösa det. Det är den enda möjligheten för oss att någonsin slippa det. Det är min åsikt. Endast därför ämnar jag ta i tu med det.

Kyrill Och vad tror du dig kunna åstadkomma därmed?

Andrej Sanningen.

Kyrill Det finns ingen sanning för oss ryssar. Det är vårt problem, och det kan du aldrig lösa. Och jag tror aldrig att du kan bevisa vare sig att hon är Anastasia eller att hon inte är det.

Andrej Jag vill ändå försöka.

Ernst Försök, Andrej, men vänta dig inget stöd från någon annan. Tvärtom kommer vi att göra allt för att motarbeta dig.

Andrej Ni framhärdar alltså i att vilja sparka denna skeppsbrutna kvinna tillbaka ut i havet bara för att hon inte kan simma?

Kyrill Vad menar du?

Andrej Hon är invalid. Hon är misshandlad. Hon har inga framtänder. Hennes hjärna har tillbucklats och skadats för alltid. Ingen hjälper henne. Även Harriet Rathlef har nu lämnat henne.

Kyrill (glad) Äntligen!

Andrej På grund av vad hon har gått igenom har hon förlorat sitt människovärde. Och bara för att hon är invalid och inte kan försvara sig stämplar ni henne som lämplig att förfölja, emedan ni i er tur är för svaga för att kunna rå på era förföljare bolsjevikerna och socialdemokraterna....

Kyrill Sluta nu, Andrej.

Andrej Hur vore det om ni skulle vända era förföljelsekampanjer mot era rätta fiender i stället för mot en ensam rullstolsbunden invalid?

Kyrill Det är ju hon som har bett om det! Det är hon som har splittrat oss! Det är hon som vänder våra vapen mot henne i stället för mot våra fiender!

Andrej Gör hon? Hur då? Tror du hon har krafter att manövrera de kanoner som ni vänder mot henne?

Kyrill Vi kan inte acceptera henne, Andrej. Det måste du inse själv. Även om hon var Anastasia skulle hon ändå förbli en hopplöst fallen kvinna, en olagligt gift fru Tjajkovskij med ett olagligt barn. Vi kan inte låta henne dra ner oss till hennes nivå. Det vore att förneka vår egen identitet. Det måste du inse.

Andrej Du har aldrig träffat henne, Kyrill. Är du så säker på att det skulle vara du som skulle bli neddragen till hennes nivå om du kom i kontakt med henne? Tänk om det var tvärtom? Tänk om hon som kvinna skulle ha möjlighet att upphöja oss till hennes nivå?

Kyrill Romantikern Andrej. Du önsketänker.

Andrej Nej, jag är bara öppen för alla möjligheter, vilket inte ni är.

Ernst (reser sig) Det här leder oss ingenstans. Jag tvär mina händer.

Andrej Då dödar du själv din sista möjlighet att kanske få ha kvar en kejsarlig systerdotter.

Ernst En kvinna som mister förståndet och har ihop det med en vanlig soldat som hon får barn med kan inte vara en kejsarlig systerdotter till mig.

Andrej Du vet ingenting om livet, Ernst, och du vet ingenting om människor. Därför är du så kall och hjärtlös och dum.

Ernst Jag har fått nog av alla dessa meningslösa förolämpningar.

(går uppbragt därifrån.)

Kyrill Han blir din fiende för resten av ditt liv, Andrej. Det blir din första lön för ditt forskande i det farliga fallet Anastasia. Om du vågar fortsätta blir jag din fiende också.

Andrej Utpressning skall inte hindra mig från att försöka ta reda på sanningen.

Kyrill Skyll dig själv, Andrej. Jag beklagar dig. Säg sedan inte att jag inte varnade dig.
Andrej Dina varningar var i så fall bara utpressningsshot, Kyrill.
Kyrill Ju mera sagt om saken, desto värre för oss alla. Jag tiger och går. (*går*)
Andrej Dra åt skogen, era fördömda mallapor! Ni är ju inte det minsta mindre fördärvade och dekadenta än vad alla revolutionärer alltid har påstått! Jag skäms för er! (*stödjer bedrövad huvudet mot handen och döljer sitt ansikte.*)

Scen 3. Schloss Seeon i Schweiz.

Hertiginnan av Leuchtenberg Ni anar inte vilka problem vi har haft med henne! Hon har blivit en sådan diva!
Gleb Botkin Men kära hertiginna, vad kan ni vänta er annat av en storfurstinna?
Leuchtenberg Storfurstinna! Hon?
Botkin Finns det bevis för att hon inte är det?
Leuchtenberg Ni tycks ta för givet att hon är det fastän ni inte ens har sett henne.
Botkin Min syster har känt igen henne. Vi lekte med henne som barn.
Leuchtenberg Ni är lika ljusblå som hon. Ni där borta i Amerika tror alldeles för lätt på vad som helst. Har ni inte läst om Schanzkovska-affären?
Botkin Jag har läst allt om den. Den fick alla att tvivla på storfurstinnan, och sedan visade det sig att fallet Schanzkovska var en bluff som den hänsynslöse egoisten Ernst av Hessen hade hittat på. Har någon ens bett storfurstinnan om ursäkt efteråt?
Leuchtenberg Själv ber hon aldrig någon om ursäkt.
Botkin Vad har hon då gjort för att skada er?
Leuchtenberg Hon är min gäst! Hon bor i mitt hus! Och hon bara förolämpar mig! Hon grälar med alla! Hon är hopplös! Det är inte för den där Schanzkovska-affärens skull som alla hennes vänner har övergivit henne! Det är hennes eget fel! Hon förolämpar alla! Hon bryter med alla! Ingen står ut med hennes nycker! Alla sina bästa vänner har hon själv förskjutit! Här lever hon som en prinsessa på vår bekostnad och får all lyx i världen alldeles gratis, och hon har aldrig ens sagt tack!
(*Anastasia har under tiden kommit ner för en trappa, klädd i vitt med hela framtänder, fortfarande härjad till utseendet men mera säker på sig själv, utan att Botkin eller hertiginnan märkt henne.*)

Vad tror hon att vi är? Lakejer?
Botkin (*upptäcker Anastasias närvaro*) Hertiginna, vi har fått sällskap.
Anastasia Låt mig inte störa. Jag tyckte jag hörde en välbekant röst.
(*till Botkin*) Har ni fortfarande era lustiga figurer?
Leuchtenberg Ni borde ligga till sängs, storfurstinna.
Anastasia Ja, jag borde vara tillbaka på Dalldorfs sinnessjukhus. Det är ju den enda rätta platsen för mig, inte sant, frau Leuchtenberg? Där fick jag åtminstone en mänskligare behandling av mina dårläkare än av er, ers högvördighet. Ni accepterar ju inte ens att jag kan ha något människovärde.
Leuchtenberg Kära Anastasia, varför kan vi inte bli vänner igen?
Anastasia Varför kallar ni mig Anastasia? Ni är ju fortfarande så säker på att jag bara är den där bedragerskan Schanzkovska från Polen.
Leuchtenberg Den krisen är över, Anastasia.
Anastasia Varför dröjer ni er då kvar vid den? Varför får jag fortfarande höra det namnet? Ni föll alla för morbror Ernsts intriger, till och med er man och min bästa vän Zahle i Danmark släppte mig som en rutten gurka i golvet, tack vare er

klentrogenhet har jag förlorat alla mina vänner, och det håller ni som ett anklagelsematerial emot mig. Hur kan ni med?

Leuchtenberg Det är bara er otacksamhet som gjort era vänner till era fiender.

Anastasia Och vad har jag att vara tacksam för? Att jag lever? Att jag räddades till livet mot min vilja? Felet med mig, fru hertiginna, är att hela världen velat bli av med mig och inte lyckats. Därför är hela världen emot mig, som mot ett ensamt exemplar av ett utrotat djur, som envisas med att framhålla vad mänskligheten har gjort mot alla de andra exemplaren av detta djur.

Leuchtenberg Ni måste sluta upp med att vara så paranoid, storfurstinna.

Anastasia Har jag då inte skäl till att vara det? Har inte människorna själva med berått mod massakrerat hela min familj inför den yngsta dotterns ögon och sedan tvingat just henne till att överleva detta? Hur tror ni att jag skulle kunna betrakta samtliga exemplar av dessa destruktiva människor som behärskar hela världen med någonting annat än med mållös fasa?

Leuchtenberg Men ni betraktar även era bästa vänner med fientliga ögon.

Anastasia Därför att de förtalar mig! Därför att de gör sig till för mig bara för att utnyttja min identitet och sedan vända mig ryggen! Därför att jag har inga vänner! Har inte till och med ni, min barndomsvän, (*vänder sig plötsligt till Botkin*) kommit hit bara för att Amerika skickat er hit till mig för att skriva en historia om mig i pressen?

Botkin (rodnar, påtagligt generad) Storfurstinna, jag....

Anastasia Ni behöver inte säga mera.

Botkin (hämtar sig) Storfurstinna, jag står här mållös inför det faktum att ni med er rena själ genomskådat mig. Jag känner mig naken inför er och har ingenting att skyla mig med. De andra, era så kallade vänner, må skyla sig med falskhet och intriger, som er morbror Ernst och er informator Pierre Gilliard, emedan de inte tål en själ som blottar deras anfrätta hjärtan. Inför er måste alla människor få dåligt samvete, min kära barndomslekkamrat, ty ingen människa lever idag och har någon ställning utom de som skaffat sig den genom lögn och svek. De sanna människorna är svikna och levande begravda av våldsmänniskornas omänsklighet, och ni ensam, Anastasia, är icke en bedragerska i denna värld av uselhet och bedrägeri.

Anastasia Vad säger de om mig i Amerika, Gleb Jevgenjevitch?

Botkin Ni har i månader varit tidningarnas älsklingsstoff. De älskar att diskutera er utan att ta ställning till er autenticitet. Vad som fascinerar Amerika är er mystik, bilden av en trasig aristokrat vars själsskador hela tiden tvingar henne att fly från inbillade hjärnspöken, gåtan som sätter skräck i och förbryllar hela Europa.

Anastasia De har i alla fall förstått någonting av mig. Käre Gleb, jag är inte längre Anastasia. Det måste ni förstå. Amerika har rätt i sina spekulationer. Jag är bara en mänsklig trasa av en kvinna. Världen har utrotat aristokratin, och jag har haft fräckheten att resa mig efter att ha blivit överkörd av historiens ångvält. Men Ryssland är fullt av sådana som jag. Bolsjevikerna kan aldrig lyckas med att utrota oss alla. Med att arkebusera oss och skicka oss till Sibirien gräver de bara sin egen grav. Och det gör även alla de Europas överlevande aristokrater som förnekat mig. Min triumf är att jag är kvinna. Männen behärskar världen och förstör den emellanåt, ty de är födda destruktiva, men en ensam kvinna är förmer än hela den manliga världens alla förenade krafter, ty hon är född konstruktiv. Dessutom är jag en moder. Det kan ingen av mina så kallade vänner och släktingar i etablerad position förlåta, att tsarens dotter överlever brottet mot hennes familj och sedan dessutom blir en ensamstående moder. Blotta tanken på en son till Anastasia sätter skräck i hela Europa. Och en oäkta son dessutom! Vilken fasa! Och framför allt: vilken enastående fräckhet utan gränser! Hon måste vara en bedragerska. Alltså förtränger vi henne. Och vi gör allt för att eliminera henne. Och så river de i gång alla världens lömskaste intriger för att bli av med mig utan att lyckas. Jag tycker synd om dem. Och jag

beklagar även er, min kära värdinna, hertiginna av Leuchtenberg, för att ni visat er lika usel som hela den banala och nedriga världen.

Botkin Storfurstinna, kom med mig till Amerika.

Anastasia Varför det? Vill ni göra ett spektakel av mig som alla andra?

Botkin Jag vill upprätta er inför hela världens ögon.

Anastasia Bara en amerikanare kan tro sig kunna åstadkomma någonting sådant.

Botkin Jag tror på er.

Anastasia (reflekterar) Det har ingen sagt till mig förut. Gleb Jevgenjevitj, man skulle nästan kunna tro att man skulle kunna tro på er.

Botkin Jag skall bli ersättningen för alla de vänner i Europa som övergivit er.

Anastasia Nu känner jag igen min lekkamrat och barndomsvän. Ni har fortfarande er barndom kvar, Gleb Jevgenjevitj. Jag har förlorat min. Men i er känner jag igen den. Frestelsen att få återupptäcka den är oemotståndlig. Vi hade alltid roligt tillsammans som barn, Gleb Jevgenjevitj. Nästa gång vill jag se era senaste roliga figurer. Kan ni fortfarande förvandla kaisern till en komisk gris?

Botkin Det är svårare nu, för han har rakat sig och klippt sina löjliga mustascher.

Anastasia Även han har blivit människa. Gudskelov för att inte alla bara blivit monster.

Botkin Han försökte men misslyckades.

Anastasia Må alla misslyckas som han.

Botkin Kom med mig till Amerika, Anastasia. Där blir ni åtminstone respekterad.

Anastasia Om jag kommer med er till Amerika, Gleb Jevgenjevitj, så blir det bara för en saks skull.

Botkin Och den är?

Anastasia Att i Amerika ingen skall kunna uttala ett namn som Schanzkovska. Farväl, Gleb Jevgenjevitj. *(återvänder upp för trappan.)*

Botkin Hur kan någon tvivla på att hon är storfurstinna?

Leuchtenberg Det är det som är det mest besvärliga med henne. Egentligen kan ingen tvivla på det hur de än försöker.

Scen 4. Paris, januari 1928, ett fint rum i Hotel du Palais.

Andrej (sittande) Har du lyckats?

Georg Hon är för rädd.

Andrej Men vi måste få det undanstökat.

Georg Jag vet, men vi måste också tänka på hennes hälsa. Hon är fortfarande som en sparv med bruten vinge.

Andrej (med en suck) Vad har hon väl att frukta av mig, mannen som övertog hennes fars älskarinna och gifte sig med henne? Jag är ju nästan lika fallen som hon.

Georg Det vet hon. Hennes bekymmer gäller den gamla i Köpenhamn.

Andrej Änkekejsarinnan är senil. Hon är redan ett avslutat kapitel och ingenting att räkna med.

Georg Ändå är hon den sjukas största bekymmer. Hon är livrädd för att aldrig få återse henne, och hon tror att alla i släkten till varje pris vill hindra henne från att se henne.

Andrej Ingen vill hindra henne. Vi vill bara skona både den gamla och den sjuka.

Georg Änkekejsarinnan kommer att dö utan att Anastasia kommer att få träffa henne. Vem kan få Anastasia att inse detta?

Andrej Så länge det finns liv finns det hopp. Om jag kan bekräfta att hon verkligen är Anastasia kanske någon dörr kan öppnas.

(En dörr öppnas och Anastasia träder in, klädd i vitt på samma sätt som i föregående scen. Hon stannar i dörren och betraktar Andrej med tydlig smärta och sorg i blicken. Andrej reser sig spontant.)

Georg Anastasia, detta är storfurst Andrej Vladimirovitj av Ryssland.

Anastasia Ja, jag vet. *(får tårar i ögonen.)*

Andrej (efter en laddad stund) Mitt barn, det är verkligen du. Men du har förvandlats till ett spöke.

Anastasia (störtar gråtande i Andrejs armar och snyftar med kvävd gråt. Även Andrej får tårar i ögonen.)

Georg (till Andrej) Känner du igen henne?

Andrej Omedelbart. Men så förändrad!

Anastasia (tycks komma över sin rörelse) Jag ville inte träffa dig, onkel Andrej. I snart tio år har ni misshandlat mig med er likgiltighet. Nu ser du mig alltför sent, när jag för länge sedan redan är alldeles förstörd.

Andrej (smeker henne ömt) Det är inte ditt fel, barn lilla.

Anastasia Får jag komma hem nu?

Andrej (tecknar åt Georg att försvinna. Denne försvinner taktfullt.)

Mitt barn, vi kan inte försörja dig i Europa eller ge dig den läkarvård du behöver. Det är bäst för dig själv att du reser till Amerika. Under tiden skall jag vända upp och ner på himmel och jord för att få alla dina kortsinta belackare till att ta tillbaka allt det onda som de gjort sig skyldiga till mot dig. Sedan kanske du kan komma tillbaka till oss när du är helt frisk.

Anastasia (gråtande) Då är farmor död!

Andrej Hon är död redan. Hon lever fortfarande i din farfars tid. Hon skulle aldrig känna igen dig.

Anastasia (ser på honom) Är det så illa?

Andrej Mitt barn, historien har våldtagit oss alla, och endast de som lever utanför historien kan vara lyckliga. Låt oss inte störa din farmor i hennes lyckliga förflutna.

Anastasia Du vill alltså att jag flyttar till Amerika?

Andrej För tillfället är det bäst för oss alla. Så länge du är kvar här kommer onkel Ernst och Kyrill och alla deras kreatur inklusive Pierre Gilliard att göra allt för att plåga dig. Om du reser bort slipper du dem, när de inte ser dig kommer de att sluta skälla, och vi, dina vänner, får då möjlighet att agera till din fördel.

Anastasia Du tror att jag kan komma tillbaka?

Andrej Ja. Vi måste bara övervintra denna hemska tid som så argt domineras av omänsklighet.

Anastasia Allt jag begär av min släkt är ett erkännande av mitt människovärde.

Andrej I denna tid är ett sådant erkännande det svåraste av allt. Allt människovärde dog med alla världskrigets offer, Anastasia, och dess främsta offer var din far.

Anastasia (gråter i hans famn igen) Vad kan vi då göra?

Andrej Vänta och hoppas på bättre tider. Det, är jag rädd för, är allt vad vi kan göra.

Anastasia Jag får då kämpa ensam mot mörkret i hela mitt liv!

Andrej Men en dag skall du segra.

Anastasia (ser på honom igen) Du tror det?

Andrej Jag vet det. Mitt barn, du är Anastasia. Endast de i själen blinda kan förneka det. Men själen överlever allt. Din själ är allt vad som överlevt Jekaterinburg, *(omfamnar henne igen)* men den själen är genom sina genomgångna lidanden starkare än hela världen och oövervinnelig för evigt.

Anastasia Du tror det? *(ser på honom igen)*

Andrej Du vet det själv. Alla de som förnekar dig ser bara på familjen Romanovs ekonomiska bankrutt och på det faktum att du saknar ställning och dessutom.... ja, du vet, det där med barnet. Men all materialism förgår. Du har överlevt din familjs totala undergång; därmed har du inte bara bevisat att din familj var mer än bara pompa och ståt, utan du har dessutom räddat din familj och dess namn inför evigheten.

Anastasia Du talar vackert, onkel Andrej.

Andrej Jag vet vad skönhet är, ty jag gifte mig med en ballerina. Och skönheten, Anastasia, är alltid sann.

Anastasia Varför har då världen kunnat bli så ful?

Andrej Därför att den har blivit så falsk. Men fulheten är bara en parentes. Du och skönheten och den ryska baletten och allt vad vi levde för förr i världen skall besegra världen på nytt.

Anastasia När?

Andrej *(omfamnar henne på nytt)* Kanske först när vi är döda.

Akt IV scen 1. New Yorks hamn.

En passagerarångare lägger till vid kajen till vänster och landgången läggs ut.

En flock journalister har samlats vid landgången med presskameror anno 1928.

journalist 1 Ser tjejen bra ut?

journalist 2 Ingen fan vet.

3 Hur fan ser en rysk kejsarinna ut?

4 Hon är ingen kejsarinna, för fan. Hon är tsarens dotter.

5 Dom har slängt ut henne från Europa som en bedragerska.

1 Det är fan inte sant, ditt jävla arsel!

5 Vad fan vet du om det?

2 Håll käften, pojkar. Bevaka landgången i stället. Hon ska fan inte slippa förbi.

3 Hela New Yorks press har visst hittat hit.

4 Dom har bra luktsinne.

5 Det är ju det vi har betalt för. Vad som helst för en bra story. Sedan kvittar det om den är sann eller falsk.

1 En rysk kejsardotter måste vara ett bra konstigt djur. Hur ser såna ut egentligen?

2 Det får du se. Här kommer hon!

(Alla journalister armbågar sig fram tätt intill landgången. Anastasia kommer försiktigt ner med hatten över ögonen i sällskap med Gleb Botkin. Hon är enkelt men anständigt klädd.)

3 Det där är fan ingen kejsardotter. Det är en blyg liten tant.

4 Håll käften och låt mig ta bilder, för fan!

Anastasia *(förskrämd, till Botkin)* Vad är detta för en hord av löst folk?

Botkin Det är journalister.

Anastasia Ni sade att ingen skulle få veta något.

Botkin Jag är mycket ledsen, men jag vet inte hur de har kommit hit.

(Under det följande skriker journalisterna i mun på varann medan kamerorna blixtrar hänsynslöst.)

1 Hur var resan, tjejen?

2 Ut med språket nu och säg vem ni är!

3 Vad tänker ni göra i Amerika?

4 Är ni en storfurstinna eller en bedragerska?

5 Blotta ansiktet! Bort med hatten! Le mot kameran!

- 1 Kan en storfurstinna bli sjösjuk?
 - 2 Visa oss ert ansikte!
 - 3 Var tänker ni bo? Har ni något telefonnummer?
 - 4 Hur fan var namnet nu igen? Anderson?
 - 5 Skräm inte livet ur henne genast, pojkar! Ser ni inte hur hon skyggar? Vi måste ju få hennes story först!
- (Andra journalister pressar på under ropen: "Släpp fram mig! Ur vägen för kameran, din drulle! Bort med hatten! Ge oss en bild!" etc.)*
- Anastasia (lyckas komma igenom gatloppet och in i en väntande bil)*
 Tycker ni verkligen om det här landet, Gleb Jevgenjevitch?
(Bildörren smälls fast, och man får aldrig höra svaret.)

Scen 2. En presskonferens med storfurst Alexander Mikhailovitj.

- journalist 1* Säga det i klarspråk nu, furste. Är hon sann eller falsk?
- 2 Är hon släkt med er eller inte?
 - 3 Står ni på er familjs sida eller på hennes sida?
 - 4 Vi kräver ett uppriktigt svar!
 - 5 Vi måste få en full story!
- Alexander (van talare, fåfång och opportunistisk men gör ett ärligt intryck, talar gärna och med en viss grandeur och överdriven självsäkerhet)*
 Mina herrar, ingen kan bevisa om denna stackars dam verkligen är den som hon utger sig för att vara eller inte. Men låt oss tänka efter en aning. Vad jag själv tänker och tycker personligen om saken spelar ingen roll. Men tror ni verkligen att tsarens systrar skulle sitta stilla i Europa och tåga av likgiltighet inför en dotter till deras broder och hennes böner? Tror ni att konungen av England skulle låta en kejserlig kusin behöva uppträda i amerikansk press bara för att få göra sig gällande?
- Emellertid kan man inte utan vidare vifta bort denna olyckliga kvinnas enastående envishet som om det aldrig skulle ha förekommit. Hon gör ju sig dock skyldig till det oerhörda att utge sig för att vara självaste Anastasia. Men hur många falska Anastasior och Tatianor har vi inte redan sett? Det är som om alla världens olyckliga och hårt drabbade kvinnor skulle ha blivit besatta av de båda tsardöttrarnas identitet.
- Därmed vill jag belysa det faktum att det tidigare har hänt att en avlidens persons själ tagit en ny främmande människa i besittning. Denna fröken Anderson från Rumänien uppträder som Anastasia, talar som Anastasia och är till fullo besjälad av Anastasias identitet. Jag är den siste att förneka möjligheten av att den avrättade Anastasias själ kan ha tagit denna olyckliga identitetslösa kvinnas kropp i besittning.
(Journalisterna skriver ivrigt i sina anteckningsblock, fotograferar och hör på med största uppmärksamhet.)

Scen 3.

- Anastasia* Jag känner inte igen er, min herre.
- främlingen* Jag vill er bara väl. Ni svävar i den högsta fara.
- Anastasia (med ett torrt skratt)* Och ni anstränger er så omåttligt bara för att tala om för mig vad jag tvingats vara medveten om i hela mitt liv?
- främlingen* Ni vet ingenting. Er egen familj vill er illa.
- Anastasia* Nej, de är bara dumma.
- främlingen* Nej, de vill lura er. De vill lura er på alla er fars pengar. Bara därför har de attackerat er. Bara därför vill de bli av med er.

Anastasia Min fars pengar?

främlingen (lutar sig närmare) Vet ni inte att tsar Nikolaj den andra före kriget satte in tjugotals miljoner rubler i Englands bank?

Anastasia Tala inte till mig om pengar. Jag vet ingenting om pengar.

främlingen Ni är tsarens enda arvinge, men er familj behöver hans pengar i Europa. Bara därför vill de fränkänna er er legitimitet.

Anastasia Vad är det ni säger?

främlingen Jag har kommit hit för att erbjuda er laglig hjälp. Ni måste kämpa, damen. Ni har inte råd att bli akterseglad, och ni har allt att vinna på en process. Endast en laglig process kan tillförsäkra er alla era rättigheter inklusive er identitet.

Anastasia Jag bryr mig inte om pengar. Jag vill inte bråka mera med min familj.

främlingen Ni behöver inte stämma er familj. Ni behöver bara kräva att få er legitimitet bekräftad inför domstol.

Anastasia Men hur i all sin dar skulle något sådant kunna gå till?

främlingen Förlita er bara på mig. Ni har mäktiga vänner i Amerika, och alla rättegångskostnader kan bestridas om vi bara samlar pengar från era vänner mot att de senare får ersättning av er faders arv....

Scen 4. Familjerådsmöte i Köpenhamn.

Kyrill Nu när vår kära *grande tante* är hädangången är det äntligen dags för oss att skrida till aktion. Därför har jag i egenskap av familjens överhuvud och Rysslands enda lagliga tronpretendent sammankallat detta familjerådslag. På programmet står egentligen en enda punkt, som vi en gång för alla måste ta i tu med. Ni förstår säkert alla vad det gäller. Det gäller den där kvinnan Tjajkovskaja.

(Alla visar stor rörelse. Xenia och Olga, tsarens systrar, tar fram sina näsdukar.)

Vi måste befria oss och rentvå familjens ära från denna pinsamt seglivade skandal en gång för alla. Vår vän och kusin Alexander Mikhailovitj från Amerika har kommit över hit enkom för att hjälpa oss med denna angelägenhet. Jag överlåter ordet åt honom.

Alexander (reser sig upp och tar självmedvetet till orda) En gång storfurste av Ryssland, alltid storfurste av Ryssland. Det har varit mitt valspråk, och det har varit titeln på mina memoarer. Vi är alla födda Romanov, och vi kan aldrig bli något annat än Romanov. Med samma logik och rätt kan man framhålla, att en icke-storfurstinna av Ryssland aldrig heller kan bli en storfurstinna av Ryssland. Problemet är mycket enkelt. Vi har här en kvinna som inte ens heter Romanov. Hon heter i stället Tjajkovskaja, som vår stackars homosexuella nationalkompositör, och har till och med antagit ytterligare ett annat namn i Amerika, som är Anderson. Hon har aldrig ens gjort anspråk på att vilja kalla sig Romanov. Dock har hon gjort anspråk på att vara storfurstinnan Anastasia, och hon har besvärat oss alla i tio år med kravet på att få bli upptagen som en Romanov utan att en enda gång kalla sig Romanov. Jag upprepar: fallet är mycket enkelt. Kvinnan har aldrig hetat Romanov och kan därför aldrig bli en Romanov utom genom giftermål med en sådan. Vi kan därför lugnt, nu när änkekejsarinnan är borta, gemensamt avskrivna henne offentligt en gång för alla.

Andrej Kusin Alexander Mikhailovitj, du har aldrig ens träffat "kvinnan". Ingen av er har gjort det.

Alexander Vem behöver träffa henne? Fakta är fakta!

Andrej Det är tyvärr inte så enkelt. Vi har att göra med en dam som aldrig ger sig. Hon kommer att kämpa tills hon dör för sitt egenvärdes skull, och hon är så seg att hon kommer att överleva oss alla.

Kyrill Lillebror Andrej, vi beklagar dig. Vi vet alla vad du går för. Du har fallit för denna äventyrerska på samma sätt som du föll för tsarens prima ballerina.

Andrej Broder, det passar sig inte för den eventuella arvingen till Rysslands tron att förolämpa en rysk storfurstes hustru.

Kyrill Broder, glöm inte att jag nu är familjens överhuvud. Härmed befaller jag dig att aldrig mera befatta dig med denna dementa kvinnas fall, och du måste lyda!

Andrej Även om ni tystar mig kan ni inte tysta henne.

Ernst (reser sig) Kusin Andrej, vet du vad denna kvinna har gjort? Förstår du inte att hon har dragit vanära över hela familjen? Hon har dragit fram som en vamp genom alla Amerikas vulgära cocktail-parties, hon har blivit alla amerikanska veckotidningsblaskors omslagsflicka, och genom sina intriger har hon gjort storfurstinnorna Olga och Xenia här (*dessas lipar*) så mycket ont att varken de eller familjen någonsin mera kan hämta sig.

Andrej Ont? De har ju aldrig träffat henne.

Ernst (räcker fram ett brev) Läs detta brev från hennes älskare Gleb Jevgenjevitj Botkin till tsarens systrar.

Andrej (tar på sig glasögon, läser högt för sig själv)

"Ers kejserliga höghet!

Ni väntade inte i 24 timmar efter er moders bortgång innan ni förnyade era hänsynslösa attacker mot er egen brorsdotter. Det gör ett högst obehagligt intryck att till och med vid er moders dödsbädd er främsta tanke förblir att krossa den värlösa Anastasia. (*rynkar pannan men fortsätter*) Ur er omänskliga kampanj mot henne framgår det dock klart att ni verkligen inser att hon är Anastasia genom att ni inte en enda gång lyckats klämma fram med sakliga bevis utan endast kommit med personangrepp och fallit tillbaka på andras lögner och förtal. Inför det brott ni gjort er skyldig till förbleknar till och med bolsjevikernas brutala mord på tsaren, hans familj och min fader. Det är lättare att förstå brott som förövas av druckna huliganer än den lugna, systematiska och oändliga förföljelse som ni gjort er skyldig till under tio år mot en medlem av er egen familj, storfurstinnan Anastasia Nikolajevna, vars enda brott är att hon såsom enda överlevande dotter till den bortgångne tsaren står i vägen för sina giriga och hänsynslösa släktingar...." (*för sig själv, tar av sig glasögonen,*)

Detta är för mycket.

(*Xenia och Olga snyftar som hopplösa martyrer.*)

Kyrill Nå, Andrej, tror du nu att någon av vår familj ens kan ta i något dokument relaterande till denna kvinnas fall ens med tång och handskar på händerna?

Andrej Det är dock bara ett privat brev skrivet i ett beklagligt känsloutbrott.

Kyrill Privat? Han har publicerat det inför hela världen!

Andrej (sätter sig, slagen. Matt:) Hon förblir dock Anastasia.

Kyrill Vi måste förstå vår fallne broders medkänsla för en fallen kvinna. Faktum återstår dock att en storfurstinna Romanov och en dotter till en tsar aldrig kan gifta sig och få barn med en menig soldat. Om hon gör det är hon inte längre en Romanov.

Andrej Ni har inte träffat henne. Ni vet inte vad hon har gått igenom. Revolutionen våldtog henne. Hon är inte skyldig till sitt eget öde.

Kyrill Om hon har drabbats av ett öde som gör henne till en annan person och ger henne ett annat namn än Romanov kan icke vi hållas ansvariga därför. Vi måste förbli Romanovar. Därför måste vi enhälligt förkasta henne vem hon än är.

Andrej Även du, Kyrill, lever i en förgången värld. Familjen Romanov är inte kejserlig längre. Vi har reducerats till människor. Det är vår mänskliga plikt att förbarma oss över Anastasia.

Kyrill Var du människa om du vill, Andrej. Som icke arvsberättigad till tronen har du inga förpliktelser. Men jag är en Romanov!

Andrej (fattar ett beslut, reser sig) Ni får göra vad ni vill. Jag tvär mina händer. (*går ut.*)

Kyrill Är vi alla eniga om att en gång för alla förkasta den där spöklika kvinnan Tjajkovskaja?
Ernst (bestämt) Ja! (Alla de andra går mer eller mindre med på saken.)

Scen 5. Amerika. Journalisterna uppträder.

1 Extra! Århundradets största bluff har avslöjats!
2 Vi kräver härmed att humbugen Anastasia förvisas ur landet!
3 USA:s tidningar eniga: Fallet Anastasia är ingenting annat än århundradets största svindel!
4 Många framstående och förmögna amerikaner har blivit utnyttjade!
5 Senaste nytt! Anastasia har flytt till England för att slippa hamna i fängelse!
Peter Schmuck (domare i USA:s Högsta Domstol) Det är inte sant. Härmed förklaras fru Anna Anderson alias Anastasia Tjajkovskij vara sinnessjuk, och hon överantvordas härmed åt de lokala myndigheternas dårhus.
(*En advokat med korslagda armar övervakar det hela när en sköterska och två skötare bryter sig in i Anastasias lägenhet. De slår in dörren.*)
en skötare Hon är inte här.
sköterskan Badrummet! Badrummet! (*De bryter sig in i badrummet. Anastasia har krupit ihop av skräck i badkaret och försöker dölja sig.*)
skötare 2 (triumferande) Här är hon!
sköterskan (medan skötarna tvingar Anastasia med sig) Såja, flicka lilla. (*med honungslen röst*) Vi vill er bara väl.
(*Skötarna tar hand om Anastasia och för ut henne, sköterskan följer efter, och advokaten går ut till sist.*)

Akt V scen 1. Cuxhafen, augusti 1931.

En sjuksköterska söker sig fram längs hyttkorridoren i en båt och stannar vid hytt nummer 90. Hon knackar på. En hårdkokt sköterska öppnar.

finska sköterskan Jaa?
Frieda Riesenfeld Jag är här för att hämta en viss patient, en viss fröken Anderson.
finskan Jaså, perkele. Vem är ni?
Frieda Frieda Riesenfeld från den psykiatriska kuranstalten Ilten.
finskan Voi saatan. Det stämmer. Kom in. (*Frieda släpps in och kommer in i hytten.*)
Anastasia sitter på en sängkant med en näsduk för munnen och ser rädd ut.)
Frieda Jag måste varna er. Patienten är mycket farlig.
Anastasia (*försiktigt, utan att avlägsna näsduken från munnen*) Vem är ni?
Frieda Jag har order att föra er till sanatoriet vid Ilten.
Anastasia Vem har den ordern kommit från?
Frieda En advokat i Paris. (*visar ett papper för Anastasia. Hon tittar på det.*)
Anastasia Den advokaten känner jag inte.
finskan Ni kan ändå inte stanna här, fröken. Alla passagerare måste lämna fartyget. Det är lika bra att ni samarbetar.
Frieda (*till finskan*) vad vet ni om patienten?
finskan Oi vittu, ingenting, utom att hon är en farlig patient.
Frieda Men ni måste ju veta något! Har ni inga papper?
finskan Voi himalautta, nej.
Frieda Ingen journal?
finskan Nej, satan.

Frieda Men någon måste ju ha skickat patienten hit.

finskan Fråga inte mig. Jag vet bara att hon är farlig patient, satan. Om man lämnar henne ett ögonblick försöker hon säkert genast rymma.

Frieda Ni tycks vara väl säker på er patient utan att veta något om henne.

finskan Oi vittu, försöker ni inbilla mig att ni själv vet mera, kanske?

Frieda Inte alls, men litet vänlighet skadar inte.

finskan Vänlighet! Tror ni att det räcker med vänlighet när man behandlar mentalpatienter? Paska pää!

Frieda Litet hövlighet om jag får be! Jag måste säga, att fröken Anderson här verkar högst ofarlig och har inte försökt fly fastän dörren står öppen.

finskan Ni är då bra naiv, perkele! Kom inte till mig sedan och beklaga er, när ni begått misstaget att lämna patienten ensam!

Frieda Men vad är det då för fel på henne?

finskan (slår utmed händerna och tittar bort) Oi vittu, inte vet jag. Allt jag vet är att hon är galen.

Frieda På vilket sätt?

finskan Paska, nåja, till exempel så är hon besatt av renlighet och tvättar sig femtio gånger om dagen. Där har ni ett typiskt symptom.

Anastasia (försiktigt) Min följeslagerska har vägrat låta mig använda tvål på hela resan.

Frieda Hon tycks kunna tyska. Varför har hon skickats till Ilten?

finskan Det är väl härifrån hon kommer, gissar jag. Vad vet jag, voi saatan.

Frieda Varför har hon då hållits i Amerika?

finskan (suckar) Inte vet jag något närmare, paska, men det finns väl ingen egentligen som vet något alls om fröken Anderson.

Frieda Ändå har någon skickat henne hit.

finskan (rycker på axlarna) Inte vet jag. (lämnar hytten. Utanför:) Voi himalautta!

Frieda (sätter sig bredvid Anastasia) Min fröken, ni är i goda händer nu. Den där sköterskan slipper ni se mera. Har ni varit i Tyskland förut? (Anastasia nickar.) Jag vet inte vem ni är, men ni tycks ha gått igenom alla världens katastrofer. Vet ni inte vem som har skickat er?

Anastasia Hela världen vill bli av med mig.

Frieda Varför?

Anastasia Därför att jag är dess dåliga samvete.

Frieda (för sig själv) Aha! En sådan! Här får man vara försiktig.

– Kom med mig, fröken Anderson, så skall jag föra er hem.

Anastasia Hem till döden?

Frieda Nej, hem till livet, ty ni är frisk och har ingenting ont gjort. Den död som ni har upplevat har ni lämnat bakom er.

Anastasia Det sade även Sergej Rachmaninov till mig. Ändå levde han själv bara för döden.

Frieda Känner ni Sergej Rachmaninov?

Anastasia Ja, han var min enda vän i Amerika.

Frieda Då vet ni kanske även vilka era fiender är?

Anastasia Alla de människor som gjort sig skyldiga till historien.

Frieda Utan undantag?

Anastasia Endast med undantag av alla dem som är döda. (lutar sig mot Frieda med en liten tår, och Frieda omfamnar henne.)

Frieda Då är ni verkligen mycket, mycket ensam.

(De finner varandra.)

Scen 2. Utanför barackerna i Unterlengenhardt, Schwarzwald, 30 år senare.
Två lokala gubbar uppträder, den ena med en spade, som han just har arbetat med.

1 Vem är egentligen kvinnan som håller till där inne?

2 Ingen vet. Hon kanske inte ens vet det själv egentligen.

1 Men hela världen söker henne. Hela världen uppvaktar henne. Hon får post och pengar från hela världen, och journalisterna kryper i diken för att spionera på henne.

2 Jag vet. Befolkningen här kallar henne die Hohe Frau von Schwarzwald.

1 Men det måste vara någonting med henne eftersom hon blivit en legend.

2 Ja, men vad? Ingen vet någonting om henne. Hon dök upp i Tyskland som en namnlös flykting, och hon har sedan dess aldrig fått något namn. Hon har levt som ett skogsrå i skogen fjärran från allt mänskligt och levt på nötter och rötter och bär. Hon har traskat omkring i hela Tyskland och överlevt alla bombningarna i alla tyska städer. Hon hade en våning i Hannover mitt i de delar som bombades som värst. Två världskrig har inte lyckats förgöra henne trots alla universella försök.

1 Det har sagts att hennes släktingar försökt placera henne på mentalsjukhus.

2 Hon har ofta varit på mentalsjukhus, men hon har alltid förklarats frisk av sina läkare. Inte en av hennes många läkare har kunnat finna något mentalt fel på hennes person. Hon är en aristokrat ut i fingerspetsarna. Det är hennes enda fel. Men världen vill inte veta av aristokrater längre. Därför har de försökt placera henne på sinnessjukhus.

1 Jag har hört sägas att hon antingen är en gammal prinsessa eller en abdikerad drottning av Rumänien.

2 Är hon inte det ena så är hon det andra. Men jag ska avslöja en hemlighet. Jag har träffat en av hennes många läkare. Vet du vad han sade om henne?

1 Nej?

2 (*tar på sig minen av en myndig läkare*) Ett hopplöst fall. Alldeles obotligt. Det är emellertid inget fel på henne mentalt. Emellertid är det ett mirakel att hon lever, så sjuk som hon har varit, så misshandlad som hon blivit, sådana obotliga hjärnskador som hon har fått genom sin misshandel och så brutalt behandlad som hon har blivit av sin egen familj, som vägrat erkänna henne såsom en av dem.

1 Vad är det då för en familj?

2 (*sänker rösten ytterligare*) En av de viktigaste i världen.

1 Vilken då?

2 (*viskar*) Hohenzollern!

1 (*lugnt och klart*) Det förklarar saken. Om hennes familj förnekar henne är hon den enda respektabla i den familjen, ty endast en maktgalen kejsarfamilj kan vara så småaktig att de försöker eliminera en av sina egna medlemmar bara för att hon är något excentrisk.

2 Hon är mer än bara excentrisk.

1 Vad är hon då?

2 Läkaren sade, att, (*tar åter på sig den läkarmyndiga attityden*) hennes vanor och uppfostran tyder på den högsta form av dekadens som någonsin varit möjlig inom någon familj här i världen.

1 Då kan det inte vara Hohenzollern.

2 Finns det någon värre familj?

1 Habsburg! (*de skiljs.*)

(*Prins Fredrik av Sachsen-Altenburg, en äldre, kultiverad, smärt och ledig man knackar på porten till barackerna.*)

Anastasia (*från insidan*) Försvinn!

Fredrik Det är jag.

Anastasia Försvinn, eller jag skickar hundarna på er! Vem sade ni att ni var?

Fredrik Prins Fredrik. (*Man hör Anastasia stöka bakom barrikaderna.*)

Anastasia (*öppnar inte*) Min gamle riddare, tröttnar ni aldrig på min sak?

Fredrik Furstinna, er sak ligger i hela mänsklighetens intresse.

Anastasia Varför det?

Fredrik Ni utgör den mänskliga principen. Ni överlever er själv fastän ni borde ha gått under. Hela mänskligheten idag lever under samma ohyggliga villkor. Den är bannlyst och förkastad av Gud, liksom hela Tyskland som raserats och kluvits, men ni och mänsklighetens sak överlever ändå.

Anastasia Tack för att ni räddade mig bort från den ryska sektorn av Berlin.

Fredrik Det var så länge sedan. Nu står vi inför ett värre krig.

Anastasia Vilket då?

Fredrik Ert världskrig mot er egen familj.

Anastasia Räcker det inte med ett vanligt korståg?

Fredrik (*sänker rösten*) Min vän, öppna portarna, så att jag slipper stå här och skrika till dig.

Anastasia Har du ingen med dig?

Fredrik (*ser sig omkring*) Så långt jag kan se finns här inga journalister eller nyfikna objudna gäster. Kusten är klar.

Anastasia Då kan jag komma ut och andas. (*Anastasia stökar bakom barrikaderna. Småningom öppnas porten och hon träder ut, i en väldig gammalmodig hatt och ålderdomliga kläder och en lång sjal, som den galna kvinnan i Chaillot.*)

Vad nytt från kriget, prins Fredrik?

Fredrik Ni måste fortsätta kämpa, madame, även om ni själv måste uppträda inför domstol.

Anastasia Jag vägrar. Jag ville aldrig denna eviga process. Vad har jag att strida för?

Fredrik Ert namn och er identitet!

Anastasia Jag bad aldrig om den. Jag föddes med den, och den tvingades på mig utan att någon frågade mig om lov. Sedan togs allt ifrån mig utan att någon bad mig om ursäkt. Sedan dess har alla vägrat mig mitt eget namn. Jag heter Tjajkovskaja och Anderson, namn som givits mig av andra, och inte ens dessa namn har någon juridisk giltighet. Låt mig få dö utan namn.

Fredrik Madame, processen har gått för långt för att kunna stoppas. Hela världen deltar i kampen för era rättigheter.

Anastasia Fel. Halva världen, ty den andra hälften kämpar på min familjs sida emot mig. Vi säger ja, och de säger nej, och det är allt vad denna mastodontprocess handlar om. Vi kan aldrig säga nej, och de kan aldrig säga ja. Därför kan varken de eller vi någonsin vinna. Allt vad vi kan åstadkomma med denna process är nya förargliga skrivelser om mig i pressen.

Fredrik Men till slut kommer vi att lyckas! Till slut kommer vi att hitta beviset för att ni är Anastasia! Jag är säker på det!

Anastasia (*lugnt*) Det är jag också, men än sedan, prins Friedrich Ernst av Sachsen-Altenburg? Vad spelar det egentligen för roll vem en ensam kvinna är? Vad betyder väl en degraderad storfurstinna av Ryssland, som överlevt sig själv, för resten av världen, som redan vänt alla sina monarkier och aristokratier ryggen?

Fredrik Men ert människovärde! Ert egenvärde måste respekteras! Ni måste få ert ursprungliga egennamn juridiskt erkänt!

Anastasia Min vän, jag skall berätta för er precis hur det kommer att gå. Vi kommer aldrig att kunna vinna i någon process, för det finns inga konkreta bevis för min identitet. Man har gått igenom alla Anastasias räddade skrivböcker från barndomen utan att ha kunnat hitta hennes fingeravtryck någonstans i dem. Därför är vårt fall hopplöst. Endast indicier finns i oändlighet, av vilka de starkaste juridiskt är de svagaste, som att jag är lika antagonistisk, upprorisk och ett lika stort busfrö nu

som jag var ökänd som i Vinterpalatset och i Tsarskoje Zelo. Att min karaktär är Anastasias och ingen annans kommer aldrig att kunna betyda någonting juridiskt. Emedan så många är så övertygade om min identitet har vi dock en så stark moralisk kraft att vi aldrig kommer att ge oss utan ständigt överklaga till högre instanser, men även den högsta möjliga instansen kommer att upprepa den vetenskapliga sanningen att man varken kan bevisa att jag är Anastasia eller att jag inte är det. Med överväldigande kraft kommer mitt fall alltid att föras fram på nytt mest emedan så många människor *vill* tro att jag är den jag är, men det hjälper lika litet som bolsjevikernas hävdande att de har mitt skelett i Ryssland, vilket *de* aldrig kan bevisa att verkligen är *mitt* skelett. Jag är så motstridig att jag kommer att bli en evig kontrovers. Och antag att man en dag verkligen skulle finna beviset för att jag är mig själv. Det kanske skulle ske då sju-åtta år efter att den högsta instansen har passerats. Då har min mastodontprocess äntligen redan avslutats efter trettio år, och då är alla mina opponenter döda. Då tvingas Englands bank äntligen förklara att den inte har några pengar åt någon i min familj, och då finns det ingenting kvar att slåss om. Då är jag 80 år, om jag lever då ännu; och skulle jag då starta en ny process bara för att bevisa att jag hade rätt och att alla mina döda anhöriga hade fel?

Käre vän, jag har vetat i hela mitt liv vem jag är. Även om hela världen skulle vända sig emot mig och komma med de mest vattentäta vetenskapliga bevis för att jag skulle vara exempelvis den där fabriksarbeterskan Franziska Schanzkovska från Polen, som jag aldrig satt min fot i, så skulle jag ändå veta att jag var den som hela världen fåfängt skulle vägra låta mig vara. Min vän, alla världens processer kan inte ta ett uns från min identitet. Den har krampaktigt misslyckats genom en bolsjevikrevolution, genom två världskrig och genom en kejsarlig familjs alla patetiskt destruktiva intriger. Jag har alltid föraktat dem och hela världen, och jag har överlevt dem alla och två världsbränder, och mitt förakt för all mänsklig småaktighet skall överleva hela mänskligheten. Jag är född en Romanov, prins Fredrik, och en värld tillintetgör inte ostraffat en familj som Romanov. Ryssland har redan fått sitt straff genom Lenin och Stalin, och Tyskland, som svek min moders familj, har fått sitt straff genom Hitler. Världen, som övergav sina monarkier och sina aristokratier, har fått sitt straff genom de båda världskrigen, och jag lovar dig att vi, den kejsarliga familjen Romanov, aldrig skall förlåta världen och mänskligheten eller förbarma oss över historien. Vi ledde en vacker värld av glans och kultur, litteratur och avancerad konst och musik. Det tjugonde århundradets värld är hopplöst ful, vulgär och genomrutten på grund av industrialismens bekvämlighet och dess fördärv av allt som var vackert, fritt och levande. Sköt du mina processer, min prins, fortsatt att ge världen det helvete som den i Anastasia Romanovs namn förtjänar, men lämna mig i fred här i min vildmark med mina trogna hundar. Jag älskar numera endast djur och naturen. Den värld som av småaktighet tror att den lyckades mörda hela min familj 1918 och som därför vägrar att låta mig ha mitt eget namn är en självdestruktiv ruttnande soptipp, vars enda goda människor är de fria luffare utan annat tak än solen som ger sig tid till att vada i denna soptipp bara för att leta efter ett och annat fragment efter någonting mänskligt från fordom, såsom du och mina andra vänner gör genom att ställa till med århundradets process bara för att hålla liv i namnet Anastasia, som berövades mig med våld av historien i en källare i Jekaterinburg i juli 1918. Tack, min prins.

(Hon återvänder in i baracken. Porten sluts efter henne. Prins Fredrik sätter åter hatten på huvudet och avlägsnar sig därifrån på samma försynta sätt som han kom.)

Slut.

(Athen, 19 februari 1991.)

P.S. "Fräulein Unbekannt", som fiskats upp ur Landwehrkanalen i Berlin den 17 februari 1920, gifte sig den 23 december 1968 med en 20 år yngre man. Den 17 februari 1970 bekräftade Högsta Domstolen i Västtyskland än en gång att det varken kunde bevisas att hon var Anastasia eller att hon inte var det. Hon avled den 12 februari 1964 i Amerika men jordfästes på egen begäran vid Schloss Seeon i Europa. Alla hennes släktingar, som förekommer i detta arbete, var då redan sedan länge avlidna. Mest seglivade var tsarens systrar Olga och Xenia, som båda avled 1960.

Föreliggande dokumentära kvinnodrama har fått sin beteckning av "anakronism" ytterligare förhöjd genom resultaten av de senaste årens skelettundersökningar i Jekaterinburg-Sverdlovsk, vari alla medlemmarna av familjen Romanov fått sina skelett identifierade *utom* Anastasia och tronföljaren Alexej, de båda yngsta barnen, vilkas skelett alltså saknas och därmed inte är bevisade såsom mördade med den övriga familjen. Samtidigt har DNA-undersökningar visat, att "Anna Andersons" DNA icke överensstämmer med storfurstinnan Anastasias, varmed det anses bevisat att "Anna Anderson" faktiskt skulle ha varit polskan Franziska Schanzkowska. Därmed är problematiken icke avslutad utan får endast nya aspekter, då fallet "Anna Anderson", en av vårt århundrades troligen mest omänskligt behandlade invalider, därmed framstår som dubbelt intressant dels genom karaktärskomplexet Anastasia och dels genom fenomenet en invalids omöjliga överlevnad under de mest omänskliga tänkbara förhållanden, vilket även inkluderar den mest ohyggliga tänkbara psykiska press under och mellan två världskrig.

Alla detaljer i presenterade pjäs är hämtade ur verkligheten, varför dramat närmast torde beskrivas som en ganska renodlad och realistisk dokumentär.

författaren.